3.
264

ARISTOTELIS DE GENERATIONE ET CORRVPTIONE LIBRI DVO.

*

Franciſco Vatablo interprete.

VIRTVTE DVCE, COMITE FORTVNA.

LVGDVNI APVD SEB. GRYPHIVM, 1546.

ARISTOTELIS DE GENERATIONE ET CORRVPTIONE LIBER PRIMVS.

Franciſco Vatablo interprete.

Quid in hoc libro ſit exponendum. Qui omnia unum eſſe aiunt, non poſſe defendere generationem ab alteratione differre. Qui plures rerum materias ponunt, generationem ab alteratione differre, affirmare quidem, ſed ex ſuis poſitionibus id defendere non poſſe. CAPVT I.

Hoc lib. 1. determinat Ariſt. de generatione & corruptione aliiſq; mutationibus eis annexis. Hoc autem in primo capi. antiquorũ opiniones quæ de genera. & corruptio. fuerint declarat.

DE ORTV *autem, ac interitu eorum, quæ natura gignuntur, intereuntq́;, uniuerſim de omnibus tum cauſas, tum rationes eorum diſtinguendo, dicamus oportet: præterea quid accretio, quidq́; alteratio ſit: & eandem ne alterationis, atq; generationis eſſe naturã exiſtimare liceat, an diuerſam, perinde ut ipſis quoq; nominibus diſcretæ ſunt. Priſcorum igitur, quidã generationem ſimplicẽ, abſolutamq; alterationẽ eſſe inquiunt. Quidam à generatione alterationem aliud eſſe. Nam qui uniuerſum aiunt unum quippiam eſſe, & omnia ex uno oriri cenſent, ij generationem alterationem eſſe, & quod propriè generatur, id alterari dicant eſt neceſſe. At qui plures quàm unam eſſe materias aſtruunt, uti Empedocles, Anaxagoras, & Leucippus, illas differre dicant oportet: quanquàm Anaxagoras ſuam profectò uocẽ ignorauit: quippe cùm oriri,*

ac interire, idē eſſe quod alterari dicat: at multa eſſe rerū elemēta: perinde atq; alij, aſſerit. Nā Empedocles corporea quidē elemēta, quatuor: omnia uerò unà cū hiſce quæ motu ciendi uim habēt, numero ſex ait eſſe. Anaxagoras uerò, & Leucippus, & Democritus, infinita. Etenim Anaxagoras, ea facit elementa rerū, quæ ſimilaria ſunt: ut os, carnem, medullā, cæteraq;, quorū cuiuſq; pars eadē cum toto ſortita eſt appellationem. Democritus autē & Leucippus ex diuiſibilibus corporibus, quæ & multitudine, & formis infinita ſunt, cætera componi dicunt, atq; hæc inter ſeſe differre per illa, nimirum ſitu, ac ordine eorum ex quibus cōſtant. Porrò Anaxagoras, & Empedocles cōtrario dicere modò uidentur: ille enim terrā, aquā, aërem & ignem, elementa quatuor, eaq; ſimplicia magis quàm carnē, os, & id genus ſimilaria. Hic uerò hæc quidē ſimplicia, elemētaq;: illa uerò terram inquā, aquam, aëremq; & ignem cōpoſita: utpote quibus gignēdis illa præſtent ſemina. Igitur qui ex uno omnia cōficiunt, generationē, & corruptionem eſſe dicāt, alterationem eſt neceſſe. Nam ſubiectum ipſum, ſemper idem, atq; unum manere dicant oportet, quod autem tale eſt id dicimus alterari. Qui uerò plura genera ſtatuunt, à generatione alterationē differre cenſeant neceſſum eſt. Cùm enim ea coëunt, aut diſſoluuntur, generatio, corruptio'ue fit. Quocirca & Empedocles ad hunc canit modū. Nullius eſt natura, ſed ipſa Miſtio, miſtorumq; prius diuulſio ſolū. Patet igitur ſermonem eorū ſuppoſitioni eſſe accōmodatum: cùm hoc pacto dicūt, ac eos ad hunc dicere modum. At neceſſarium & illis quoq; eſt, ut alterationē dicāt à generatione quippiam eſſe diuerſum, fieri tamen haudquaquā poteſt, iuxta ea quæ ab eis dicuntur. Quòd autē hoc recte dicamus, facilè

cilè eſt perſpicere: nam quieſcente ſubſtãtia, ut in ea mutatione in magnitudine, quæ uocatur accretio, & decretio, ita & alterationem fieri uidemus. Verùm enim fieri nequit, ut alteratio fiat per ea, quæ dicunt, qui plura uno principia faciũt. Siquidẽ effectus ipſi iuxta quos id accidere dicimus, differentiæ ſunt elementorũ, quod genus ſunt, caliditas: frigiditas: albedo, nigredo: ariditas, humiditas: mollicies, durities, & cæteræ aliæ, uti & Empedocles ait,

Albentem penitus ſolem, calidumq́; uideri,

Aſt imbrem inter cuncta nigrũ, ſimul atq; regentem. Similiter & de reliquis quoq; definit, pronunciatq́;. *Quare ſi fieri nequeat, ut ex igni oriatur aqua, aut ex aqua terra, neq; profectò ex albo quidquã nigrũ fiet, aut è molli durũ: eadem & de cæteris quoq; ratio eſt: hoc autẽ eſt alteratio. An'ne etiã perſpicuum eſt oportere ſemper cõtrarijs ipſis unã ſubijcere materiam, ſiue loco, ſiue accretione, decretione'ue, ſiue alteratione mutatio fiat? Præterea ſimiliter & hoc alterationẽ eſſe eſt neceſſe. Etenim ſi alteratio ſit, & ſubiectũ eſt elementũ unũ, & omnium quæ in ſeſe uiciſsim mutãtur una eſt materia, & ſi ſubiectum unũ ſit, alteratio eſſe ſolet. Empedocles igitur, & hiſce quæ apparent, & ipſe ſibi cõtraria dicere uidetur. Nam elementorum nullum ex alio fieri, ſed ex eis cætera omnia, & cùm uniuerſam naturã in unum coëgit præter diſcordiam, ex illo uno rurſus quodq; fieri aſſerit. Quare ex uno quodã ut putet, eorũ quæ differẽtijs quibuſdam, ac affectibus diſtincta, ſeparataq; ſunt, aliud aqua, aliud igni factũ eſt: quemadmodũ ſolem ait albũ, & calidũ, terram uerò grauẽ, atq; durã. Detractis igitur hiſce differentijs (detrahi enim poſſunt, nã genitæ ſunt) tũ ex aqua terrã, tum ex terra aquã neceſſariò fieri conſtat. Eodẽ pacto &*

cæterorum quodq;:nec tum ſolũ,uerùm etiã nunc,ſi modò mutentur iuxta affectus. Nam *de numero eorum ſunt quæ adeſſe,& abeſſe rurſus poſſe dixit:præſertim adhuc inter ſeſe pugnantibus diſcordia, & concordia. Quocirca & tũc ex uno orta ſunt,ac genita:nõ enim uniuerſum ipſum ignis,aër,aqua,& terra,cùm adhuc unũ eſſent,erat. Sed & id quoq; nequaquam liquet, utrum ſcilicet ille ipſum unum principium ſtatuere debeat, an ipſa multa, ignem inquam, & terrã, & quæ cum hiſce eiuſdem ſunt ſerici. Nam quo ipſum unum,ut materia,ſubijcitur,ex quo mutatione quæ motionis opera fit, terra & ignis fiunt, elementum eſt.At quo hoc quidem ex cõpoſitione fit,coëuntibus inquam illis,illa uerò ex diſſolutione : hoc elementi appellatione digniora ſunt,naturáq; priora.*

Quod Plato de Generatione & interitu non ſufficientem determinationem ſit exſecutus. Et quòd de generatione atq; interitu rectè hic determinandum ſit. CAP. II.

Hic Ariſtotel. perſequitur quod primo capite propoſitum eſt, hoc eſt antiquorũ opiniones de generatione & corruptione.

OMnino itaq; de generatione,& corruptione ſimplici abſolutáq; utrũ ſit nec'ne,& quo pacto ſit:& de cæteris abſolutis motibus, uerbi cauſa de accretione, & alteratione,dicendũ eſt. Plato igitur de generatione, ac corruptione quomodo rebus ipſis cõpetant conſiderauit ſolùm,nec id quidẽ de omni,ſed elementorũ:quomodo uerò carnes,aut oſſa,aut quippiam aliud tale gignatur, nequaquam. Inſuper nec de alteratione, nec de accretione: quonam pacto rebus ipſis cõtingant.Ad ſummũ,de nulla mutatione,niſi ſuperficie tenus,quicquam ullus definiuit, præterquàm Democritus,cui omnia fuiſſe curæ uidentur, ſed in hoc nempe qua uia,ac ratione fiant,iam diſcrepat. Nam nec de accretione,quiſquã quicquã definiuit, ſicuti diximus,quod nõ uel quiuis dicat. Dixerũt enim res ipſas

acceſſu

acceſſu rei ſimilis augeri:id autē quonam pacto fiat,nihil præterea dixere.Nec de miſtione,nec de aliorū propè dixerim ullo,uerbi cauſa de actione,& paſſione quonāmodo aliud agat,aliud patiatur in actione naturali.Democritus autē,& Leucippus,figuras cōcinnant,ex quibus alterationē faciunt,atq; generationē:cōgregatione quidē,& ſegregatione,generationē atq; corruptionē:ordine uerò, & poſitu,alteratione. Cæterū quoniā quæ apparent,ea uera eſſe putabāt,cōtraria autē & infinita ſunt,quæ apparent,infinitas fecere figuras, ita ut per cōpoſiti trāſmutationes idē contrariū uideatur alij atq; alij, trāſmuteturq; incerta re puſilla,& omnino permutato uno quopiā diuerſum quid appareat,quādo quidē tragœdia, & comœdia, eiſdem fiunt literis. At cùm generatio & corruptio diuerſum quid eſſe omnibus ferè uideantur,& ea quæ ſunt cōgregatione,atq; ſegregatione,oriri,ac occidere, & de mutatione affectuū alterari : de his contēplentur qui hoc inſtituti habēt oportet:hæc autē,& multas,& quæ rationis fines nō egrediūtur,dubitationes habent. Nam ſi generatio congregatio ſit,multa ex eorū numero quæ fieri nequeūt,euenire ſolēt.Sunt autē rurſus aliæ rationes,quæ urgēt,quæq; haud facilè ſolui poſſunt,quod fieri nō poteſt, ut quicquā aliter ſeſe habeat,ſi generatio cōgregatio nō ſit,aut quæ omnino generatio nō eſt,aut eadem alteratio
eſt.Atq; id quāquàm difficile,enitendū eſt ſoluere.Princi 7
piū autem horū omniū eſt,utrū ea quæ ſunt generētur hoc pacto,accreſcāt,alterenturq;, & hiſce cōtrarias ſubeant mutationes,magnitudinibus primis nullā diuiſionē admittentibus,an nulla ſit magnitudo indiuiſibilis:hoc enim intereſt quāplurimū.Et rurſum,ſi magnitudines ſint inſectiles,utrū hæ corpora ſint,ut Democrito placet, atq; Leucippo:

cippo: an plana, ut in Timæo ſcribitur? Hoc igitur ipſum, fieri inquã diſſolutionem ad plana uſq;, cancellos egreditur rationis: id quod alio quoq; loco iam diximus. Idcirco magis cõſentaneum rationi fuerit corpora nõ poſſe diuidi. Verũ & hæc quoq; perabſurda ſunt: ſed tamen hiſce alterationem, generationemq́; uti dictũ eſt, facere, cõuerſione, & attactu. atq; figurarũ uarietate permutãdo, idem contingit quod ſanè Democritus facit. Quocirca nõ eſſe colorẽ aſſerit: nam res ipſas per cõuerſionem colore tingi, cenſet. At illis qui in plana diuiſionem faciunt, minimè. Nihil enim planis cõpoſitis, præterquã ſolida, fit: quando nulla ex eis qualitas, affectus'ue gigni poteſt. Sed cur parum ualeant, quæ cõſentanea ſunt perſpicere, cauſam habet ipſa experientiæ uacuitas. Quãobrem quotquot diutius circa rerũ naturalium ſpeculationem uerſati ſunt, ij eiuſmodi principia, quæ inter ſe cohæreant, cõſentiantq́; quàm plurimum ſupponere, magis poſſunt. At qui è multis rationibus, quænã ueræ ſint haud quaquã expendere conſueuerũt, paucis inſpectis facilè pronunciant. Porrò ex hiſce perpendere etiam quis poteſt, quàm inter eos interſit, qui naturaliter, quiq; uia rationali quãpiam exercent conſiderationem. Nam de eo quod eſt magnitudines eſſe indiuiſibiles, nõnulli quidem inquiũt, quod ipſe, idealiſq; triangulus, plures erit. At Democritus rationibus proprijs, naturæq; accommodatis perſuaſus eſſe profectò uidebitur. Quod autẽ dicimus, in progreſſu euadet apertum. Nam res ipſa dubitationem habet, ſi quis corpus aliquod, magnitudinemq; omnino, atq; omni ex parte diuiſibilem eſſe ſtatuat, atq; fieri poſſe ut penitus diuidatur. Quid enim erit, quod effugiat diuiſionem? Nam ſi omni ex parte, atq; omnino ſit diuiſibile, & ita diuidi queat, ſiue

ſiue ſimul erit hoc omni ex parte diuiſum (& ſi nō ſimul dicatur) ſiue id fiat, nihil accidet impoßibile. Igitur & ſecundum medium, haud ſecus. Et in ſumma, ſi omni ex parte, ac omnino diuidi aptum ſit, ſi diuidatur nullum emerget impoßibile, quando ne ullum quidem oriatur impoßibile, ſi in decies millies dena millia diuiſum ſit: quamuis forte nemo unquam diuidet: Itaq; cùm corpus ipſum omnino tale ſit, diuidatur: quid ergo erit reliquum? magnitudo? Id enim fieri non poteſt: eſſet enim quippiam haud diuiſum, at erat omni ex parte, omninoq; diuiſibile. At uerò ſi nec corpus, nec magnitudo relinquatur, diuiſio tamen ſit, aut corpus ex punctis conſtabit, & ea ex quibus componitur magnitudine carebunt, aut nihil omnino erit. Quare ſiue factum ex nihilo, ſiue compoſitum ſit, profectò totū ipſum nihil præterquā apparens, erit. Similiter ſi ex punctis conflari dicatur, quantum non erit. Nam cùm una in magnitudine ſeſe tangūt, & magnitudo una, perpetuaq; eſt, atq; illa ſimul ſunt, nihilo maius totum ipſum reddūt, quoniā ſi totū in duo, aut plura diuidatur, nihilo ipſum minus quā prius euadit. Qua de re puncta etiā ſi omnia coagmentata ſint, nullā efficiunt magnitudinē. Verùm enimuero ſiquid tale inter diuidendū corpus fiat, quale eſt ramentum illud, quod excidit, dum quippiam ſerra ſecatur, atq; hoc pacto corpus aliquod è magnitudine abſcedat, idem ſermo recidit, quomodo inquā diuiſibile illud ſit. Quòd ſi id quod abſcedere ſolet, corpus non ſit ſed forma quædam, affectus'ue ſeparabilis, ſitq; magnitudo ipſa, pūcta, uel tactus ſic affecti, magnitudinem ex non magnitudinibus cōſtare incongruum, atq; abhorrens eſt. Adhæc puncta ipſa ſiue à motu uacent, ſiue eundem ſubeant, ubinam erūt? unus enim ſemper duorum quorundam tactus eſt, tanquā re quapiā alia

præter tactum,punctumq́;,atque diuiſionem exiſtente. Si quis ergo quoduis, aut quantumlibet corpus eſſe omni ex parte,atq; omnino diuiſibile ponat,hæc accidũt uniuerſa.

3 *Præterea ſi lignum,aut quippiam aliud iam diuiſum rurſum cõponas,iterum æquabile, pariter atq; unum euadit. Igitur ad hũc modũ res ſeſe habet, ut patet,etiam ſi illud quolibet in puncto incidas.Potentia ergo, omni ex parte, ac omnino diuiditur.Quid igitur præter diuiſionem erit? Nam ſi eſt affectio quædã,at quonam pacto diſſoluitur in hæc,ſitq́; ex his,aut qualiter hæc ſeparari queunt? Itaq; ſi fieri nequeat,ut magnitudines ex punctis,aut tactibus cõſtet,indiuiſibilia ſint corpora magnitudinesq́; neceſſe eſt.*

At uero & iis quoq; qui hæc aſtruunt, non minus accidit impoßibile:de quibus quanquã aliâs fuit à nobis conſideratum,tamen ea ipſa ſoluere eniti oportet. Quã ob rẽ iterũ ab initio dicenda dubitatio eſt.Igitur omne corpus ſenſibile,quouis in pũcto eſſe diuiſibile,atq; indiuiſibile nihil eſt abſurdũ:potẽtia ſiquidẽ diuiſibile exiſtit,actu indiuiſibile. At ut ſimul ſit omni ex parte potẽtia diuiſibile, fieri non poſſe uidetur. Nam ſi fieri poßit,& fiat,haudquaquã ad hũc fiet modũ, ut ſimul ambo ſint actu,indiuiſibile inquã, atq; diuiſum,ſed quolibet in puncto diuiſum. Nihil igitur erit reliquum, atq; corpus ipſum corruptione abibit in incorporeum:& rurſum,aut ex punctis,aut prorſus ex nihilo fiet:at id,quî fieri poteſt? At uerò quod in ſeparabiles,& ſubinde minores,atq; inter ſe diſtantes,ſeparatasq; magnitudines diuidatur corpus,certum eſt.Itaq; nec per partes diuidenti ſectio quæ in minutula fit infinita occurret:nec inſuper continget ut omni in ſigno (non enim eſt poßibile)ſed quadam tenus diuidatur. Indiuiduas igitur ineſſe magnitudines,quæ oculi faciem fugiant, neceſſe

eſt

eſt:& præſertim,ſi generatio congregatione, & corruptio ſegregatione fieri debeat.Quæ igitur ratio magnitudines eſſe indiuiſibiles neceſſariò colligere uidebatur, hæc eſt.Sed quod clanculò peruerſa ratiocinatione utatur, & quatenus lateat,exponamus oportet. Nam quia punctum puncto non hæret, magnitudines partim ſunt, & partim non ſunt omni exparte diuiſibiles.Sed cùm hoc poſitum,aſſertumq; eſt,punctum ubiuis, ac omni in parte uidetur eſſe:ita ut in puncta diuidi magnitudinem ſit neceſſe,quippe cùm omni in parte punctum ſit:quo fit, ut ea uel tactibus uel punctis conſtet.At omni in parte diuiſibilis eſt,quia ubi unum eſt, & omnia ut ſingulum quodque. Vno autem plura non ſunt:nō enim ſunt deinceps. Quare non omni in parte diuiſibilis eſt. Nam ſi per medium diuiſibilis ſit,& per punctum adhærens erit diuiſibilis. At id haud quaquam fit:ſiquidem nec ſignum ſigno, nec punctum puncto hæret. Hoc autem eſt, diuiſio & compoſitio. Quare tam congregatio,quàm ſegregatio eſt, ſed nō ex inſectilibus,& in inſectilia(complura enim inde emergunt abſurda)nec hoc pacto ut omni ex parte fiat diuiſio(id enim eueniret,ſi punctum puncto hæreret)ſed ſegregatio in parua, & minora,& congregatio ex minoribus fit. At ſimplex perfectaq; generatio,congregatione & ſegregatione definita non eſt, quemadmodum nonnullis placet,qui & eam quæ in continuo fit mutationem, alterationem eſſe aſſerunt. Verum id ipſum eſt, in quo prorſus errant:non enim generatio ſimplex, atq; corruptio congregatione ſegregationeúe fit, ſed cùm ex hoc in hoc mutatio fit. Alij uerò omnem eiuſmodi mutationem alterationem eſſe putant. At in hoc diſcrimen ſubit: nam hæc ratione, illa materia, in ſubiecto exiſtit. Igitur cùm

in hiſce

in hiſce fuerit mutatio,generatio erit,uel corruptio, cùm in affectibus,& ijs quæ per accidens alicui competunt,alteratio.Sed quæ congregantur,ægrè:quæ uerò ſegregantur,facilè corruptioni redduntur obnoxia. Nam *ſi aqua in minores aquæ particulas ſit diſcerpta , in aërem ocyus mutari ſolet:ſi uerò collecta ſit,ſegnius:quod in hiſce quæ poſterius dicentur,apertius fiet.* Nunc *uerò ſit hactenus definitum , fieri non poſſe ut generatio ſit eiuſmodi congregatio,qualem nonnulli eſſe aſſerunt.*

An cõtingat aliquid generari atq; interire ſimpliciter.Quãobrem ſemper rerum generationes.Quare aliquid ſimpliciter,aut ſecundum quid,dicatur corrũpi.Cur ſemper corrupto aliquo generatio fiat. An non ens illud in quod fit corruptio,atq; ex quo generatio fit,alicui ſit contrarium. An eadem ſit utriuſq; materia, & eius quod gignitur,eius quod corrumpitur. CAP. III.

Hîc Ariſto. de generatione, et corruptiõe quæ ſua ſit ſententia declarat, ſexq; dubitatiões ſoluit.

H*Is autem determinatis pertractatiſq; primò contemplari oportet utrum ſimpliciter quippiam , an propriè nihil generetur, corrumpatur'ue , ſemper autem ex quodam quiddam fiat,ut ex ægro ſanũ, & ex ſano ægrũ, aut puſillum è magno , & magnum è puſillo : & reliqua omnia ad hunc modum.* Nam *ſi generatio ſimpliciter ſit, quippiam profectò è non ante ſimpliciter,abſoluteq; fiet. Quare uerum erit dicere,quibuſdam non ens competere:quippe cùm generatio quædam è quodam nõ ente, ceu è non albo,uel non bono fiat.* At *ſimplex generatio è nõ ente ſimpliciter fit.*Porrò *ſimpliciter,abſoluteq; non ens, aut id quod ex omnibus entis prædicamentis primum eſt, aut quod eſt uniuerſale,& cuncta ambit,continetq;,ſignificat.*Igitur *ſi primum,è non ſubſtantia erit ſubſtantiæ generatio.*At *cui ſubſtantia non competit,nec ei cæterorum prædicamentorum ullum,ueluti qualitatem,quantitatem:*

aut

aut ubi competere poſſe palam eſt, nam alioqui, affectus
ipſi à ſubſtantia ſeparari poſſent. Quòd ſi ita res habeat,
omnino ipſum non ens, uniuerſaliter omnium erit abnega
tio. Quare id quod generatur, ex nihilo gignatur erit ne
ceſſe. Sed de hiſce in alijs libris latius addubitatum, ſimul
atq; definitum fuit: uerùm cõpendiosè in præſentia quoq;
dicamus oportet, è non ente ſimpliciter aliquo modo nõ fie
ri generationẽ, & alio ex ante ſemper: nãq; ens potentia,
ſed actu nõ ens, præexiſtat eſt neceſſe: quod ſane, ut patet,
utroq; dicitur modo. Determinatis autẽ hiſce, id rurſum
exactè diſquiramus oportet, quod mirã habet ambiguita-
tem, quonam inquã pacto generatio ſimplex ſit, ſiue ex en
te potentia, ſiue etiã alio quouis modo fiat. Dubitauerit 12
nanq; quiſpiã, utrũ ſubſtantiæ, ac rei huiuſce, ſed nõ quali
tatis, quãtitatis, aut ubi, generatio ſit: eodẽ modo et de cor
ruptione. Nã ſi quid oriatur, quandã potẽtia nõ actu ſub-
ſtantiã eſſe, dilucidũ eſt, ex qua fiat generatio, & in quam
id mutari neceſſe ſit quod corruptionẽ ſubit. Vtrũ igitur
ex cæteris quæ actu ſunt quippiã huic competet, utrũ in-
quã id, quod potentia dũtaxat hoc aliquid, atq; ens eſt, ſim
pliciter autẽ neq; hoc aliquid, neq; ens quãtitas erit, aut
qualitas, aut ubi? nã ſi actu nihil ſit, ſed omnia potẽtia, eue
niet & id quod ita eſt nõ ens eſſe ſeparabile: et inſuper (id
quod ſemper maximè ſunt ueriti, qui primi in philoſophia
uerſati ſunt) nihilo præexiſtente quippiã gigni. Quòd ſi
uerũ nõ ſit, hoc quidẽ ſubſtantiã, & hoc aliquid eſſe, ſed è
cæteris prædicamẽtis aliquid, cõtinget (ut iã diximus) affe
ctus ipſos à ſubſtãtijs poſſe ſeparari. De hiſce igitur quo- 13
ad fieri poteſt, & quæ nã ſit cauſa cur generatio tã quæ
ſimpliciter, quàm quæ ſecundùm partẽ fit, ſemper ſit, diſſe
rẽdũ eſt. Sed cùm una quidẽ cauſa ſit unde motus eſſe prin 14
cipium

cipium dicimus,altera uerò ipſa materies,de tali cauſa dicamus oportet.Nam de illa quidem priùs eſt dictum, cùm de motu ageremus, eſſe inquam aliud quod omni tempore perdurat immobile,& aliud quod in motu ſemper eſt.Sed de principio illo quod mutationi non eſt obnoxium, primæ Philoſophiæ eſt determinare,ac pertractare.At de eo quod cætera iccirco mouet,quia continuè moueatur,quidnam eorum quæ ſingularia uocantur eiuſmodi cauſa ſit, poſterius erit aßignandum.Nunc autem eam,quæ uelut in materiæ ſpecie ſita eſt,cauſam,per quã generatio,& corruptio nunquã natura deficiunt, dicamus oportet.Nam ſimul forſitan & hoc emerget, & id quo de nuper dubitauimus,quonam inquam pacto de generatione, & corruptione ſimplici dicere cõueniat.Inuehit autẽ & id quodq; magnum abundè dubium,quænam cauſa ſit, ut generatio generationi ſemper cohæreat,& alterã alteram ſubinde ſequatur,ſiquidem quod corruptionẽ ſubit ad id proficiſcitur,quod nequaquam in ratione rerum exiſtit:quod autẽ in ratione rerum minimè exiſtit,nihil eſt.Nam quod haud eſt,neq; ſubſtantia eſt,neq; qualitas, neq; quantitas, neq; ubi.Igitur ſi ſemper quippiam eorum quæ ſunt in ratione rerum abeat, cur nõ dudum uniuerſum ipſum conſumptũ fuit,atq; inane euaſit,cùm id ex quo ſit genitorum quodq; finitum ſit?non enim propterea quòd id ex quo quid fit infinitum ſit,non deficit:id enim eſſe nequid:nihil enim actu infinitum eſt,ſed potentia tantùm, nempe diuiſione ipſa. Quare hanc ſolam cauſam eſſe oportebat, cur nunquam deficiat,quia ſemper quippiam fiat minus:nũc autem hoc fieri minimè cernimus.Ergo propterea quòd interitus huius,alterius eſt ortus,& contrà ortus huius,alterius interitus,neceſſario accidit ut mutatio irrequies ſit,& ſubſiſte-

re ne

re nequeat. Cur igitur generatio, & corruptio ſimiliter ſemper ſit circa unumquodq; eorũ quæ ſunt, hãc apud omnes cauſam ſatis eſſe putãdũ eſt. Sed quãobrẽ alia ſimpliciter, alia nõ ſimpliciter oriri, ac interire dicatur rurſus cõſideremus oportet, ſi quidẽ idẽ eſt generatio huius, & illius corruptio, atq; huius corruptio, & illius generatio. Id enim, quãdã poſtulat rationẽ. Dicimus enim quippiã ſimpliciter nũc, & nõ ſolũ hocce corrũpi: atq; hæc generatio, generatio ſimpliciter: & hæc corruptio, corruptio ſimpliciter eſt. Fit autẽ & hocce quidẽ aliquid, nõ autẽ ſimpliciter: etenim eũ qui diſcit, ſcientẽ fieri dicimus, nõ autẽ ſimpliciter fieri. Quia igitur quædã (id quod ſæpe definiẽdo ſæpe diximus) hoc aliquid ſignificãt, quædã nõ: hac ſane de cauſa quod in quæſtione uerſatur euenit. Refert enim haud parũ, in quod mutetur id quod mutationem ſubit: uerbi cauſa, quæ ad ignẽ fit trãſitio, ea forſitã generatio ſimplex eſt & alicuius, ceu terræ, corruptio. At terræ generatio, generatio quædã eſt: cæterũ generatio ſimpliciter non eſt, ſed corruptio ſimpliciter, puta ignis, ſicuti Parmenides aſſerit, qui duo, ens inquã, & nõ ens, ignẽ, & terrã eſſe dicit. Verũ hæc, an alia eiuſmodi ſupponantur, intereſt nihil: quãdo quidẽ modũ quærimus, non ſubiectũ. Quæ igitur ad nõ ens ſimpliciter fit migratio, corruptio ſimplex eſt. Quæ uerò ad ens ſimpliciter, ſimplex generatio. Quibus igitur illæ, ſiue igni, & terra, ſiue quibuſdam alijs definitæ ſunt, horum profectò alterum ens, alterum non ens erit. Vno igitur modo ſimpliciter quippiam generari, ac corrumpi, & non ſimpliciter, hoc inter ſe differũt. Altero, materiæ qualitate, cõditioneúe. Cuius enim differentiæ potius hoc aliquid ſignificant, ea magis ſubſtantia eſt. Contrà, cuius differentiæ priuationem magis

ſignifi

*ſignificant,ea magis non ens eſt. Vt calor, prædicamen-
tum quoddam,& ſpecies eſt frigiditas,priuatio:his autem
19 differentijs,ignis & terra differunt. At pleriſq; uidetur,
illa potius ſenſibili,& inſenſibili differre.Nã cùm ad ſen-
ſibilem materiam mutatio fit, tum gigni quippiam aiunt:
cùm ad eam,quæ ſub ſenſum non cadit,corrumpi. Quan-
doquidem ens,& non ens ſentiendo,& non ſentiendo de
finiunt:quemadmodum quod ſcibile eſt, ens eſſe aſſerunt,
quod ſciri non ſolet,non ens:quippe cùm ſenſus ipſe,ſcien
tiæ uim obtineat. Igitur hi ut res ipſas uiuere quia ſenti-
ant,aut ſentire poßint:ita eaſdem eſſe,quia ſub ſenſum ca
dant arbitrantur,ueritatem modo quodam ſectantes, ſed
hoc falſi dicentes.Itaq; generari quippiã ſimpliciter, atq;
corrumpi,iuxta opinionem alio atq; ueritatem accidit mo
do.Nam ſpiritus,& aër ſenſu quidem,minus ſunt,& pro-
inde illi,quæ ſimpliciter corrumpuntur,mutatione ad illa
tendente corrumpi dicunt:atq; generari, cùm in rem tan-
gibilem,terramq; mutantur.Reuera uerò,hoc aliquid &
ſpecies magis ſunt,quàm ipſa terra.Cur igitur ſit,aut non
20 ſit ſimplex generatio,quæ eadẽ alicuius corruptio eſt, &
corruptio ſimplex,quæ itidem generatio alicuius eſt,cau
ſam diximus.Nam id,ob materiæ diſcrimen euenit:nempe
aut quod ea ſubſtantia ſit,uel nõ ſit:aut quod hæc magis,
illa minus:& non,quia materia ex qua mutatio uenit, &
ad quam proficiſcitur,alia magis,alia minus ſenſu perci-
pi queat.Dicuntur autem quædam ſimpliciter, quædã ſo-
lùm aliquid fieri:nõ ob mutuam generationem, ſed iuxta
eum quem nuper diximus modũ.Nã hoc tantum nuper de
finitũ, determinatumq; fuit, curnã cùm omnis generatio
ſit alterius corruptio,& omnis corruptio cuiuſpiam alius
generatio, tam oriri,quã interire nõ ſimiliter tribuamus*

hiſce

hiſce, quæ in ſeſe uicißim mutari ſolēt. At quod poſtremo loco fuit dictū, hoc idē minimè in quæſtionē reuocat: ſed quāobrē quod diſcit, nō ſimpliciter fieri, ſed fieri ſciens, quod uerò naſcitur, fieri dicatur. Hæc autē prædicamētis diſtincta ſunt. Nā alia ſubſtantiā, alia qualitatē, alia quātitatē ſignificāt. Quæcūq; igitur ſubſtantiā nō ſignificāt, ea nō ſimpliciter: ſed ſecundū quippiā fieri dicūtur. Verū enimuero, in omnibus generatio ſimpliciter iuxta ea quæ in altera ſunt ſerie, dicitur, ut in ſubſtātia, ſi ignis fiat, ſed nō ſi terra: & in qualitate, ſi ſciū, ſed nō ſi inſciū. Quòd igitur quædā ſimpliciter oriātur, quædam nō, etiā omnino in ipſis ſubſtātijs, dictū eſt: & quod ut generatio cōtinuè ſit, cauſa ut materia id quod ſubijcitur eſt, quia in cōtraria mutatiuū eſt: atq; in ſubſtātijs ſemper unius generatio, alterius eſt corruptio: & unius corruptio, generatio alterius. At uerò nec dubitaſſe cōuenit, quā ob cauſam corruptis quibuſdā ſemper generatio fiat. Nā ut corrūpi ſimpliciter quippiā dicunt, cùm illud ad inſenſibile, & id quòd haud eſt, proficiſcitur, ſic & ortū ſubire ex eo quod haud eſt, cùm ex inſenſibili fit. Siue igitur ſubiecto quopiam exiſtente, ſiue non, ex eo fit quod haud eſt. Quare ſimili modo & ex eo quod haud eſt, generatur, & in id quod haud eſt corrūpitur. Meritò igitur generatio non deficit: quippe cū generatio, corruptio ſit eius quod haud eſt, atq; corruptio generatio eius quod haud eſt. Sed quæret aliquis, utrū hoc ipſum quod ſimpliciter non eſt, cōtrarijs ſit alterū: uerbi cauſa, utrū non ens ſit terra, & id quod graue eſt: ens uerò ignis, & quod leue eſt: an nō, ſed ens terra, non ens uerò terræ materies, atq; ignis ſimiliter? Et utrū materies utriuſq; diuerſa ſit, an nec ex ſeſe mutuò fierēt, nec ex cōtrarijs? nā hiſce, igni inquā, terræ,

aquæ & aëri, cõtraria inſunt. An partim eſt eadẽ, partim diuerſa? quod enim aliquãdo cùm ſit, ſubijci ſolet, eſt idem: at ratio non item eadem eſt. Sed de hiſce hactenus.

Quòd generatio atq; alteratio diuerſæ trãſmutationes ſint. Si in genito aliqua paſsio maneat, quæ fuit in corrupto, ſecundum illam tranſmutationem non eſſe. CAP. IIII.

Hic Ariſto. declarat generationẽ ab alteratione dupliciter differre: ipſamq; rurſus alterationẽ differre ab alijs motibus.

23 *De generatione autem, atq; alteratione, quo inter ſe diſcrepent, agendum. Nam haſce mutationes inter ſeſe diuerſas eſſe, dicimus. Cùm igitur ſubiectũ quippiam ſit, & affectio, atq; qualitas, quæ de ſubiecto nata eſt dici, ab eodem diuerſa ſit, ſitq́; utriusq; horæ mutatio: alteratio ſane eſt, quãdo ſenſibile ſubiectum permanens, in ſuis mutatur affectibus, qui aut contrarij, aut inter contrarios medij ſunt: ſicuti corpus idem permanens, uiciſsim modò ſanum, modò ægrum eſt: atq; æs, quanquam idem, alias teres, atq; rotundum eſt, alias anguli ſpeciem præ ſe fert. At cùm totum mutatur, nec ſenſibile quicquam ut ſubiectum, idem permanet, ſed perinde euenit, ut cum ex toto ſemine ſanguis, aut ex tota aqua aër, aut ex aëre toto aqua fit: iam quod eſt tale, generatio huius eſt, & illius corruptio.* 24 *Et maximè ſi ex inſenſibili ad id, quod aut tactu, aut ſenſibus uniuerſis ſenſibile eſt, mutatio fiat, aut cõtra: ut cùm ex aëre gignitur aqua, aut eadẽ in aërem corrũpitur: etenim aër propemodum inſenſibilis eſt. Cæterũ in hiſce, ſi qua è contrarietate affectio eadem remaneat in eo quod ortum eſt, quæ prius in eo quod interijt erat, ceu ſi cùm ex aëre fit aqua, aëris perſpicuitas, aut frigus, in aqua remaneat: affectionũ alterutrã eius eſſe in quod mutatio fiat minimè oportet. Sin minus, erit alteratio. Verbi cauſa: muſicus homo corrũpitur, & homo nõ muſicus gignitur: homo uerò idem perſeuerat. Si ergo muſica, atq; muſicæ*

muſicæ uacuitas non eſſet affectio per ſe hominis, generatio profectò foret alterius, & alterius corruptio. Quapropter hæ hominis quidē affectiones ſunt: hominis uerò muſici, hominisq́; non muſici generatio atq; corruptio. Nūc autem id, eius quod permanet, affectus eſt. Proinde circa ea quæ eiuſmodi ſunt, alteratio exiſtit. Cùm igitur cōtrarietatis mutatio in quātitate eſt accretio, eſt atq; decretio: cùm in loco, latio: cùm in affectu, atq; qualitate, alteratio. At cùm id nō remanet, in quo affectuū alter aut omnino accidēs exiſtit, tum generatio unius eſt, & alius corruptio. Porrò ſubiectū ortus & interitus ſuſceptiuū, maximè quidē ac propriè materies eſt: quodā autem modo & id quoq;, quod cæteris alijs mutationibus ſubijci ſolet: propterea quòd ſubiecta omnia, quarundā contrarietatum ſuſceptiua ſunt. De generatione igitur, & corruptione ſi eſt nec'ne, & quo pacto eſt, item de alteratione, hoc modo ſit definitum, atq; determinatum.

An augmentatio ab aliis motibus differat: & de ſex ipſius conditionibus. CAP. V.

Hic de augmētatione, & diminutione determinat Ariſtotel. oſtenditq́; augmentationē ab alijs motibus differre, duas dubitatiões mouens.

REſtat de accretione dicamus, quonam à generatione, & alteratione differat, & quo pacto unumquodq; eorū, quæ ſuſcipiunt incremetū, augeatur: & quoduis eorum, quæ decreſcunt, diminuatur. Primò itaq; cōſiderare oportet utrū mutua earū inter ſe differētia in eo ſolū ſita ſit, circa quod uerſari ſolent: uerbi gratia: utrū eo ſolum inter ſe diſsideant, quòd ea mutatio, quam ex hoc in hoc tendit, puta ex ſubſtantia potētia in ſubſtantiam actu generatio ſit: quæ uerò circa magnitudinē uerſatur accretio, & decretio, quæ autē circa affectū alteratio, atq; earum quæ poſteriore loco dictæ ſunt, utraq; etiam ex hiſce quæ potētia ſunt, ad ea quæ ſunt actu, mutatio ſit an etiā

mutationis modus differat? Nam nec id,quod alteratione ſubit,nec id quod generatur, neceſſariò mutari loco cernitur:quod autẽ accreſcit, aut decreſcit, cernitur, at alio quàm quo fertur modo:quod enim fertur,tota mole locum mutat:quod autem accreſcit, perinde atq; quod diſtendi, produciq; ſolet:hoc enim manente,partes aliò, non ſicuti globi partes,migrant,ſuumq; deſerunt locum: nam globi partes toto manente æquabili in loco,locum ex loco mutant:at partes eorũ,quæ augentur, ſemper in ampliorem locũ urgere ſolent: & eorũ quæ decreſcunt, in minorem.

Generationem igitur, alterationemq;, & accretionem non ſolũ obiecto, ſed ipſo item mutationis modo differre, perſpicuum eſt. At id circa quod accretio, decretióue uerſari ſolet (uerſari autẽ uidetur circa magnitudinem) utro modo accretionem,decretionemue ſubire exiſtimãdum eſt: utrum inquam ex potentia quidem magnitudine, ac corpore,ſed actu nec corpore,nec magnitudine corpus fieri,an non,putandum eſt? atq; cùm hoc bifariam dici cõtingat,utro modo fit accretio? utrũ ex ſeparata ipſa per ſe materia,an exiſtente in alio corpore? An neutro modo fieri queat? nam ſi ſeparata ſit, aut nullũ occupabit locũ, ueluti punctus quidã,aut uacuũ,uel corpus non ſenſibile, erit.Horũ autem, alterũ non contingit, alterũ neceſſe eſt in aliquo eſſe: quod enim ex eo oritur, id ſemper alicubi erit,quare & illud aut per ſe,aut per accidens. At uerò ſi ſit in aliquo, & ita quidem ſeiunctũ ſit, ut nihil illius aut per ſe,aut per accidẽs ſit,multa profectò uel quæ fieri nequeant,euenient. Dico autẽ ut ſi ex aqua fiat aër: idẽ non erit,aqua mutationẽ ſubeunte,ſed quia in aqua ut in uaſe materies eius eſt. Nihil enim uetat,infinitas eſſe materias, quare & actu fieri. Adde quòd nec ita aër ex aqua oriri

uidetur

uidetur, ut permanente aqua aër inde egrediatur. Satius igitur fuerit, inſeparabilē omnibus materiā tribuere: ut pote quæ una numero eadēq; ſit, ratione nō una. At uerò nec puncta, nec lineas, corporis materiā ponere iiſdē de cauſis oportet: ſed cuius ultima ſunt hæc, id materies eſt, quæ nec ſine affectu unquā, nec ſine forma eſſe poteſt. Gignitur igitur abſolute aliud ex alio, id quod alio quoq; loco iam definitū eſt. Atq; ab aliquo actu exiſtente, quod eiuſdē ſit aut generis, aut ſpeciei, ut ignis ab igni, aut ab homine homo. Aut ab actu: durū enim à nō duro fit. Cùm autē & corpore ſubſtātiæ materies ſit corporis iam talis (nullū enim eſt cōmune corpus) eadē & à magnitudine & ab affectu, ratione quidē, non itē loco ſeparabilis eſt, niſi & ipſi quoq; affectus ſeparabiles ſint. Patet igitur ex his quæ addubitauimus, accretionem nō eſſe mutationē è potentia quidē magnitudine, actu uerò nullā habente magnitudinē, quandoquidē quod cōmune eſt, ſeparabile eſſet: hoc autē eſſe nō poſſe, dictū iam eſt. Prætereà talis mutatio accretionis propria non eſt, ſed generationis.

Nam accretio magnitudinis quæ in quopiā ineſt, augmentatio eſt. Decretio uerò, eiuſdē diminutio. Quamobrem id quod accreſcit, magnitudinem quandā habeat oportet. Proinde nequaquā conuenit accretionē è materia quæ magnitudinis ſit expers, ad actū magnitudinis eſſe: potius enim eſſet generatio corporis, non accretio. Potius itaq; ſumamus oportet quaſi tractātes ab initio quæſtionem, qualis accretio, decretio'ue, cuius cauſas quærimus, exiſtat. Igitur eius quod accrementū ſuſcipit, pars quæuis augeri uidetur. Atq; pari modo in decretione, minor euadere. Prætereà accedēte quopiā accreſcere, & abeunte decreſcere. Itaq; aut incorporeo, aut corpore au-

geri illud, neceſſe eſt. Si igitur incorporeo, quod cõmune eſt, ſeparabile erit. At à magnitudine materiã eſſe ſeparabilem, quemadmodũ prius eſt dictum, impoßibile eſt. Sin uerò corpore, duo corpora, id inquam quod augetur, & quod auget, in eodẽ erunt loco: quod etiã fieri nequit. At uerò nec accretionẽ, decretionem'ue perinde fieri, atq; cùm ex aqua fit aër (tũc enim moles fieri maior adſolet) dicere contingit: non enim id accretio, ſed eius quidem in quod mutatio fit generatio, cõtrarij uerò corruptio erit: neutrius autem, accretio. Immo aut nullius, aut ſi quid utriſq; ei inquã quod oritur, & ei quod interit, cõmune eſt, ueluti corpus, eius erit. Et nec aqua, nec aër accreſcit, uerũ illa interit, hic oritur: ſed corpus, ſi quid augeatur. At hoc quoq; fieri nequit. Nam ea ſeruare oportet, quæ ei quod accreſcit, decreſcit'ue ratione competunt. Hæc autẽ, tria ſunt: quorũ primum eſt magnitudinis, quæ accreſcit, partẽ quanlibet maiorẽ effici: uerbi gratia, ſi caro, carnis. Alterũ accedente quopiam. Tertium, ſeruato, pariter atq; manente eo, quod accretionẽ ſubit. Nam cùm quippiam ſimpliciter, abſoluteq; gignitur, aut interit, nõ permanet. At cùm alteratur, aut accreſcit, decreſcit'ue: quod alteratur, aut incrementa ſuſcipit, id permanet: uerùm illic affectio, hic magnitudo, eadẽ non manet. Quòd ſi mutatio illa, quã diximus eſſet accretio, cõtingeret profectò quippiam nulla re accedẽte, permanẽte'ue accreſcere: nullaq; abeunte decreſcere, & id non manere quod ſuſcipit accretionẽ. At hoc ſeruare oportet: quippe cùm accretio talis eſſe ſupponatur. Sed quæret aliquis, quid eſt quod accreſcit: utrũ id cui nõnihil additur? uerbi cauſa, ſi quid crus augeat, crus'ue maius euadit, quod autẽ incrementum præſtat, ipſum inquam alimentũ, minimè? Sed

cur non ambo incremẽta ſuſcipiunt? Nam tam quòd additur, quàm cui additio fit, maius reddi aſſolet: haud ſecus atq; cùm aquæ uinũ miſcueris, pari enim ratione utrũq; maius eſt. An quia huius ſubſtãtia maneat, illius uerò, puta cibi, haudquaquam? Quando & illic quoq; quod euincit, ac ſuperat, in ipſa miſtione augeri dicitur, ceu uinum. Nam in uniuerſa miſtura uini non aquæ functionẽ exercet. In alteratione quoq; ſimiliter, ſi caro, & ſubſtantia ipſa maneat, eorũ uerò affectuum, qui per ſe cõpetunt, quiſpiam inſit, qui prius non inerat, hoc ſanè alteratũ eſt. Id autem quo alteratum eſt, interdũ nihil patitur, interdũ & illud quoq; pati ſolet. Verùm quod alterat, atq; motus princ piũ, in eo eſt quod alteratur, & eo quod accreſcit: quod enim mouet, in hiſce eſt. Quandoquidem & quod augeri ſolet, fieri aliquãdo maius poteſt, & corpus quod eo fruitur: ut ſi quod ingeritur, ſpiritus fiat. Verùm cùm hoc patitur, corrumpi ſolet, nec in eo eſt id, quod mouendi uim obtinet. Cum autem de hiſce ſit abundè addubitatum, dubitationis ſolutionem inuenire enitamur oportet, illud ſeruantes, permanente inquã eo quod augetur, atq; adueniente aliquo fieri accretionem, & abeunte decretionẽ: & inſuper, quoduis ſenſibile ſignũ maius, minus'ue reddi: & neq; corpus eſſe inane, neq; eodem in loco duas eſſe magnitudines, neq; in corporea re quicquam augeri. Sumenda autem erit cauſa uno quidem prius à nobis definito: diſſimilaria inquã augeri, cùm ſimilaria accreſcũt: ex his enim quodq; componitur. Deinde carnem, & os, & id genus partium quamq; perinde atq; cæterarũm, quæ formam habent in materia, duplicem eſſe: nam materies, atq; forma: caro dicitur, aut os. Partem igitur quamlibet augeri, & accidẽte aliquo ſecundũ formam quidem,

36 *eſt poßibile:at ſecundũ materiam,haudquaquam.* Intel-
ligere autem perinde oportet, atq; ſi quis aquã menſura
eadem metiatur:quòd enim fit,aliud atq; aliud ſemper eſt.
Ad hunc itaq; modũ & carnis materies augetur: & non
cuiuis parti eius quippiã additur, ſed alia dilabitur, alia
accedit. At cuiuis figuræ ac formæ parti, fit acceßio. Id
autẽ magis cõſtat in hiſce,quæ dißimiliũ ſunt partiũ,ut in
37 *in manu quòd iuxta proportionis rationẽ aucta ſit: quã-*
doquidẽ materies cùm diuerſa eſt,facilius dignoſcitur hîc,
quàm in carne,& hiſce quæ ſimiliũ ſunt partium.Iccirco
& cùm mortuum eſt quippiam, magis adhuc caro, & os
quàm manus,& brachiũ eſſe uidetur. Quare partim au-
getur carnis quælibet particula,partim nõ augetur. Nã
ſecundũ formam quidẽ, cuiuis parti quippiã adiungitur:
38 *ſecundũ materiã uerò haudquaquã. Totum tamen maius*
euadit,accedente quopiam quod nutrimentũ, atq; cõtra-
rium nominatur,& in eandem formã tranſeunte:ut ſi hu-
midum ſicco accedat,& cùm iam acceſſerit, mutationem
ſubeat,fiatq; ſiccũ.Nam partim ſimile ſimili,partim dißi-
39 *mile dißimili accreſcit. Dubitauerit autẽ quiſpiam, quale*
id eſſe oporteat,quo quid augetur. Palam itaq; eſt: hoc,
potentia illud quod augetur eſſe oportere: ut ſi caro ac-
cretionem ſubeat, id quod illã accreſcit potentia carnem
eſſe,actu autẽ aliud:quod ſanè ubi corrumpitur,caro fieri
ſolet. Non igitur ipſum per ſe,ſolumq; eſt (nam alioqui
generatio eſſet, non accretio) ſed id quod augetur cum
eo eſt. Qualiter igitur hoc affecto, illud augeri ſolet,an
miſto haud ſecus atq; ſi quis uino aquã infundat, & idem
id quod ammiſtum eſt efficere uinum poßit? An ſicut
ignis tactum cremabile adurit, ſic & id cui augendi fa-
cultas delegata eſt in eo exiſtens quod accreſcit, quodq;

actu

actu caro eſt quod acceſsit è potentia carne, actu carnem facere conſueuit: illo igitur ſimul exiſtente, idipſum accidit: quoniam ſi ſeorſum eſſet, generatio ſanè foret. Nam ignem ad hunc facere modum contingit, uidelicet iniectis in eum qui iam eſt, lignis: uerùm ita quidem accretio eſt. At cùm ligna ipſa incenduntur, generatio. Quantitas autem uniuerſalis nulla fit, ſicuti nec animal quod nec homo ſit, nec ſingularium aliquod: ſed ut hic uniuerſale, ſic & illic quantitas. Caro igitur, & os & neruus & ſimilares partes, accedente quidem quanto aliquo, ſed non carne quanta augeſcunt. Quo igitur potentia ſimul utrunq; exiſtit, uidelicet caro quanta, hoc quidem auget: nam carnem quantam fieri oportet. Quo uerò ſolùm caro, hoc alit, hoc enim nutritio, & accretio ratione differunt. Quocirca quandiu ſaluum manet animal, & ſi decretionem ſubeat, alitur, ſed non ſemper accreſcit. Atq; nutritio idem quod accretio exiſtit, ratio tamen eſt diuerſa. Quò enim id quod adiungitur, atq; additur potentia caro quanta eſt, hòc carnem augere poteſt: quò uerò caro potentia ſolùm, hòc nutrire. Hoc autem forma, ſine materia eſt: ut tibia, potentia quædam in materia eſt: ſimiliter & quoduis aliud inſtrumentum. Quòd ſi materies aliqua accedat, quæ potentia ſit tibia, & potentia quantitatem habeat, hæ tibiæ maiores euadent. Sin uerò nihil prætereà agere poſſit, ſed res perinde habeat, ut cum uino ſubinde plus aquæ immiſcetur, quæ tãdem uinum aqueum reddit, facitq; aquam, tum quantitatis decretio ſit, forma autem remanet.

Quòd ſit exigenda quæſtio de actione & paſsione, & conſequenter etiam de tactu ipſo. Et de modis tactus ipſius quatuor. CAP. VI.

Hic Ariſt. de tactu determinat ſine quo augmentatio fieri non poteſt.

CVm autē de materia, & hiſce quæ nuncupantur elementa, primò dicere oporteat an ſint, nec'ne, & utrū unū quodq; corū ſempiternū ſit, an ortū ſubeat aliquo pacto, & ſi generentur, utrū ex ſeſe mutuò generentur eodem modo omnia: an inter ipſa unum aliquod primum ſit prius utiq; de hiſce diſſeramus neceſſe eſt, de quibus nunc dicitur indefinitè. Omnes enim tam qui elementa ipſa, quàm qui ea quæ conſtant ex elemētis generant, ſegregatione & congregatione, atq; actione & paßione utūtur. Et autem cōgregatio, miſtio. Sed quonā pacto quippiā miſceri dicatur, planè ac dilucidè haud quaquā eſt definitum. At uerò nec alterari quicquā, nec ſegregari, cōgregari'ue, nullo patiēte, aut agente poteſt. Etenim qui plura faciunt elemēta, actione & paßione mutua, generationem fieri cenſent: quanquam ex uno facta omnia dicant neceſſe eſt. Atq; hoc rectè quidem dicit Diogenes, niſi ex uno eſſent omnia, non poſſe uicißim agere, & pati, ceu calidum frigefieri, & idem rurſum calefieri: non enim calor & frigus, in ſeſe mutuò tranſeunt: ſed ipſum ut patet, ſubiectum mutationem ſuſcipit. Quare horum, quibus actio competit, unam eſſe ſubiectam materiam neceſſe eſt. Dicere igitur uniuerſa eſſe eiuſmodi, non eſt uerū: ſed ea quibus mutuò à ſeſe pati, & agere inſitum eſt. At uerò ſi de actione, paßione'ue, & de miſtione contemplandum ſit, & de tactu ſpeculemur eſt neceſſe. Nam neq; agere & pati ea poſſunt propriè, quæ ſe mutuò tangere nequeūt: neq; fieri poteſt ut miſceantur, quæ nō quodā modo ſeſe tangūt prius. Quare de hiſce tribus, uidelicet quid tactus, quid miſtio, & deniq; quid actio, determinandum uidetur.

Hinc autē ſumatur initium. Nā ex entibus ea quibus miſtio cōpetit eſſe apta, ut ſeſe mutuò tāgant, eſt neceſſe: atq;

ſi quid

ſi quid agat, & aliud patiatur propriè, ſimili itidem modò atq; illa afficientur. Quocircà de tactu prius dicendũ eſt. Fere igitur ut & cætera quæq; alia nomina, pluribus dicũtur modis, & partim uniuocè, partim altera ab alteris, prioribuſq;: ſic & de tactu quoq; res ſeſe habet. Sed tamẽ quod propriè dicitur, ad ea accõmodari ſolet quæ ſitũ habent. Situs autem hiſce, quibus & locus competit: etenim perinde, ut Mathematici, de tactu, & loco reddamus oportet, ſiue eorum quodq; ſeparatum ſit, ſiue alio modo habeat. Si ergo tangere ſit, quemadmodum anteà eſt definitum, extrema ſimul eſſe: ea profectò ſe mutuò tangent, quæ cũm diſcretas magnitudines ſitumq; habeant, extrema ſimul habẽt. Porrò cùm ſitus omnibus, quibus & locus competat, atq; ſuprà & infrà, & id genus oppoſiti, primà loci differentia ſint, omnia ſanè, quæ ſeſe mutuò tangunt, pondus, leuitatem'ue, aut utraq;, aut alterũ habebunt: quæ autem talia ſunt, actiua ſunt, & paſſiua. Vnde conſtat ea, ſuapte natura mutuò ſeſe tangere, quorum cùm uiciſſim mobilia ſint, atq; motiua, diſcretis, ſeparatiſq; magnitudinibus extrema ſunt ſimul. Cæterum cùm id quod mouet nequaquam ſimiliter id moueat quod motum ſubit, ſed neceſſe ſit ut idem, aliud moueat motum & ipſum, aliud immobile perſiſtens: haud aliter de ipſo quoq; agẽte dicendũ eſſe in aperto eſt. Nam id quod mouet, agere quippiã: & contrà quod agit, mouere dicunt. Verum differentiam ſubeũt, & proinde ea diſtinguamus oportet. Nõ enim fieri poteſt ut quoduis mouẽs agat, ſi patiẽti agens opponamus: patiens autẽ ſit, cui motus ſecundũ affectũ competit: affectus uerò, ſecundum quẽ ſolum alteratio fit, ut albedo, & calor: ſed mouere latius quàm agere patet. Illud igitur palàm eſt, ea inquam quæ mouent: partim mobilia tange-

re, par

re,partim minimè. Verùm ea tangere uniuerſaliter diffiniuntur,quæ ſitum habent,& quorum alterum motiuũ eſt, alterũ mobile,idq; uiciſsim,quibus agere, atq; pati cõpetit. Magna igitur ex parte,id quod tangitur, id tangit, à quo tãgi ſolet. Etenim omnia ferè quæ apud nos ſunt,cùm mouentur,mouẽt:per quæ eſſe neceſſe uidetur ut id, quod tangitur,tangat,à quo tangi ſolet. Interdum autem dicimus mouens,ſolum tangere id quod motu cietur:& cõtrà quod tangitur,id non tangere à quo tangitur. Verùm quia quæ eiuſdem ſunt generis cùm motum ſubeunt mouent:ut quod tangitur tangat neceſſarium eſſe uidetur. Quare ſi quid motus expers moueat, id profectò tanget mobile, nihil autem illud. Interdum enim dicimus eum qui nos moleſtia afficit,tangere nos,non nos illum. De tactu igitur rerum naturalium,hoc pacto determinatum ſit.

De actione & paſsione aliorum opiniones duæ: Quod ſimile prorſus eſt non poſſe pati ab alio. Neq; quod omnino diſsimile eſt pati poſſe. Quæ agunt atq; patiuntur in ſe mutuo,ea partim ſimilia partim diſsimilia eſſe oportere. Item rationi eſſe conſentaneum, agens ſimile ſibi facere paſſum. Quòd antiqui ad diuerſa reſpiciẽtes dixerint, alij à ſimilibus,alij à diſsimilibus quæ patiuntur,pati. Quæ materiam communem non habent, in agendo non pati uiciſsim. Quòd principium, à quo motus fit,agat, non finis ipſe.

CAP. VII.

Hic Ariſt. de actione & paſſione determinat quoniam ſine his neq; generatio, neq; corruptio fieri poteſt.

DEinceps de actione,& paßione dicendum eſt,cùm de hiſce ſententias inter ſeſe ſubcontrarias à maioribus noſtris acceperimus. Plurimi enim uno ore hoc aſtruunt, à ſimili inquam ſimile nullum pati,quia neutrum altero potius actiuum ſit,aut paßiuum,quippe cùm eadem,omnia ſimilibus ſimiliter inſint. At quæ dißimilia,differẽtiaq; ſunt, ut mutuò agant,patianturq; aptißima eſſe aſſerunt. Nam cùm minor ignis à maiori corrumpitur, ob cõtrarietatem

illum

illum id ipſum pati inquiunt: dicunt enim multum pauco eſſe contrarium. Democritus uerò ſolus præ cæteris peculiariter dixit. Nam agens & patiens, idem ac ſimile eſſe aſſerit, non enim fieri poſſe arbitratur, ut differentia, atq; diuerſa à ſeſe uiciſſim patiātur. Sed & ſi quæ diuerſa ſunt quippiā in ſeſe mutuò agāt, hòc illis euenire, nō quò diuerſa ſunt, ſed quò idē quippiā habent. Quæ igitur dicuntur, talia ſunt. Qui autem hoc pacto dicunt ſubcontraria dicere uidētur. Cōtradictionis uerò cauſa, eſt hæc. Nā cùm totū quippiā cōtemplari oporteat, de parte quadā loquuntur utriq;. Nam quod ſimile eſt, & omni ex parte nullam prorſus habet differentiā, nihil à ſimili pati, rationi cōſentaneū eſt. Cur enim potius alterū altero erit paſſiuū? Itē ſi fieri queat ut quippiā patiatur à ſimili, illud quoq; à ſeſe pati poterit. At qui his ad hunc modū ſeſe habētibus, nihil aut incorruptibile, aut mutationis expers fuerit, ſiquidem ſimile quatenus ſimile exiſtit actiuum ſit. Nam corpus omne ſeſe interno, proprioq; motu mouebit. Et quod prorſus diuerſum, & nullatenus idem eſt, ſimiliter. Nam neq; albedo à linea, neq; linea ab albedine quicquā patietur, niſi fortè per accidens: ſeu ſi lineam eſſe albam, aut nigram acciderit. Non enim ea, quæ neq; contraria ſunt, neq; ex contrarijs conſtant, ſeſe extrudunt, propelluntq; à natura. At cùm non quoduis agere, ac pati natum ſit, ſed quæ aut contraria ſunt, aut habent contrarietatem, tā agens, quàm patiens genere quidem ſimile, ac idē ſed ſpecie diſſimile, atq; contrarium eſſe, eſt neceſſe. Nam corpus à corpore, & ſapor à ſapore, & color à colore, & in ſumma, quod eiuſdem eſt generis, ab eo quod eiuſdē itidem generis eſt, pati aptum eſt. Cuius cauſa eſt, quòd contraria in eodem genere ſunt omnia. Contraria uerò,

inter

inter ſeſe uiciſſim agunt, patiunturq́;. Quare & agens, & patiēs partim eadē ſint, partim diuerſa, atq; inter ſeſe diſſimilia, neceſſe eſt. Cùm autem agens, & patiens genere quidem eadem, ſimiliaq; ſint, ſpecie autem diſſimilia, contraria uerò ſint eiuſmodi tum contraria, tum quæ inter ea media ſunt, inter ſe mutuò actiua, & paſſiua eſſe conſtat. Etenim omnino generatio, atq; corruptio, in hiſce conſiſtunt. Quamobrem & ignem calefacere, & frigidum frigefacere, & omnino actiuum id quod patitur ſibi ſimile reddere, iam rationi conſentaneum exiſtit: nam agens & patiens contraria ſunt, & generatio in contrarium tendit. Quare neceſſe eſt, ut patiens in id mutetur quod agendi uim obtinet: hoc enim pacto in contrarium erit generatio. Itaq; tametſi uerbo tenus eadem non dicunt, utroſq; tamen naturam ipſam attingere contingit. Dicemus enim interdum ſubiectum ipſum pati, ut hominem ſanari & calefieri, ac frigefieri, & cætera ad hunc modum, interdum uerò frigidum calefieri, & ægrum ſanari: atq; utraq; uera ſunt. Eodem modo, & de agente dici ſolet: nam interdum hominem, interdum calidum, calefacere dicimus. Partim enim materies ipſa patitur, partim contrarium. Igitur qui ad illam reſpexerunt, agens, & patiens quippiam idem habere oportere putarunt: qui ad alterum, contrà. Cæterùm haud aliam eſſe rationem de ipſo agere, ac pati, quàm de ipſo mouere, ac moueri, exiſtimandum eſt. Etenim ipſum quoq; mouens, bifariam dicitur. Nam & iam in quo motus principium ineſt mouere uidetur: quippe cùm principium, prima cauſarum ſit: & rurſum quod ultimum eſt, ad id quod mouetur, & generationem. Simili modo de ipſo agente eſt dicendum. Nam & medicum, & uinum, ſanare dicimus.

Nihil

Nihil igitur uetat in motu,quominus primum mouens immobile ſit:immo in nonnullis,etiam neceſſarium exiſtit,at ultimum ſemper ſubeundo motum moueat,neceſſe eſt. In actione autem ipſum quidem primum nihil patitur, ultimum uerò patitur. Quæ enim eandem materiam non habent,ea citra paßionem agunt, ceu medendi ars:hæc enim ſanitatem efficit,& nihil ab eo patitur quod ſanari ſolet.

At cibus dum agit,ipſe quoq; quippiã patitur:aut enim caleſit,aut frigeſit,aut aliud quippiam patitur, & ſimul agit. Eſt autem medẽdi ars,ueluti principium:cibus uerò, ultimum,ac tangens. Quæcunq; igitur actiua, in materia formam non habent,ea pati nequeunt; quæcunq; habent,queunt. Nos enim ſimiliter propè dixerim omnes oppoſitorum utriuſuis eandem eſſe materiam,ſicuti genus unum dicimus. Atq; quod calidum eſſe poteſt, id propius admoto,præſenteq́; calefactiuo,incaleſcat neceſſe eſt. Iccirco,ſicuti diximus,ex ijs quæ agendi ũim habent, quædam pati non ſolent, quædam pati ſolent. Atque quo modo in motione res ſeſe habet, ſic & in actione. Nam ut illic quod primò mouet, motus expers eſt: ita & hic quod primò agit,pati nequid. Nam cauſa ut unde principium motus exiſtit,actiua eſt. Cuius autem gratia cætera fiunt,actiua non eſt. Quapropter ſanitas ipſa,nõ eſt actiua, niſi per tralationem. Etenim cùm ea, aliquo quidem agente, adeſt,patiens fit quippiam. Sed cùm habitus ipſi adſunt,nihil præterea fit,ſed iam eſt: formæ autem,atq; fines,habitus quidem ſunt. At materies,ut materies,paßiua eſt. Igitur ignis,in materia calorem habet. Quòd ſi calor ſeparabile quippiam eſſet,is nimirùm pateretur nihil. Sed fortaſſe fieri nequit,ut is ſeparabilis ſit. Quia ſi ſint nõnulla eiuſmodi,in eis profectò uerũ fuerit,quod dicimus. Quid igitur

igitur ſit agere, ac pati, & quibus competat, & qua de cauſa, & quemadmodum hoc de pacto ſit definitum.

De modo agendi ac patiendi opiniones quatuor: prima Empedoclis, ſecunda Leucippi, tertia Meliſsi, quarta Platonis: atq; confutatio earum. CAP. VIII.

Hic Ariſt. de modo agēdi & patiendi determinat, tresq; ueterū refert opiniones.

QVo autem pacto id euenire queat, dicamus rurſum. Quibuſdā igitur pati quodq; uidetur ultimo principaliſsimoq; agente per quſdam meatus ſeſe intrudentē, atq; nos hoc pacto & uidere, & audire, cæteriſq; alijs ſenſibus ſentire aiunt. Tum etiam per aërem, & aquam, & ea quæ perſpecta, atq; translucida ſunt res ipſas uideri: propterea quòd meatus habeant inuiſibiles quidem ob paruitatē, ſed tamē frequentes & ſerie quadam, ac ordine diſpoſitos: & magis, quæ magis perſpicua, dilucidaq; ſunt. Quidā igitur, quemadmodum & Empedocles, hoc pacto in nonnullis definierūt, nō ſolùm in agētibus, patiētibuſq;, ſed & ea miſceri aiūt, quorū pori atq; meatus cōmenſiles inter ſeſe ſunt. Vna autē ratione, ac uia maximè de omnibus definiere Leucippus, & Democritus: principium facientes quod quidem ſecūdum naturā eſt. Nonnullis enim ex ueteribus, id quod eſt, neceſſariò eſſe unū, atq; immobile uiſum eſt, uacuum enim ipſum, non eſſe. Nihil autē moueri poſſe, ſi uacuum ſeparatum in ratione rerum non ſit. Nec rurſus eſſe multa, ſi ipſum non ſit id, quod ea diſtinguit. Cæterùm putare uniuerſum ipſum non eſſe cōtinuū, ſed ea quibus conſtat diuiſim ſeſe tangere, idem profectò eſſe, atq; ipſum multa, & non unum eſſe, & uacuum dicere. Nam ſi omni ex parte diuiſibile ſit, nullum unum eſſe, quare nec multa, ſed uacuū, uniuerſum. Sin uerò partim diuiſibile ſit, partim non diuiſibile, hoc figmento cuidam eſſe perſimile. Nam quatenus, quanq; ob cauſam pars alia

uniuerſi

uniuerſi hoc pacto ſeſe haberet,plenaq́; eſſet, alia diuiſa? Præterea ſic eſſe neceſſarium motum non eſſe. Ob haſce *igitur rationes nonnulli ſenſum prætereuntes, deſpicientesq́;, quaſi rationem ſequi ducem oporteat, uniuerſum ipſum,unum,& immobile & infinitũ eſſe aſſerunt.* Nam *alioqui (inquiunt)finis ad uacuũ finiret.Quidã igitur ad hunc motum,& ob cauſas haſce,de ipſa ueritate dixerũt.*
Sed cùm in rationibus hæc uideantur euenire,in ipſis ue- 59
rò rebus minimè,hoc pacto ſentire,inſaniæ perſimile exiſtit:nemo enim ex hiſce,quos inſania malè habet, à mente eouſq; diſcedit, ut ignem,& glaciem,unũ eſſe putet: ſed ſolum quæ bona, honeſtaq́; ſunt, & quæ per conſuetudi-
nem talia eſſe apparent, ea quibuſdam ob inſaniam nihil 60
differre uidentur. Leucippus uerò rationes habere arbitratus eſt,quæ ſenſui conſentanea dicẽtes,nec generationem,nec corruptionem,nec motũ,nec entium pluralitatẽ, è medio tollant. Conſentaneè autem hiſce,quæ apparẽt, hæc quidẽ locutus. Illis uerò qui ipſum unũ conficiunt, quia ſine uacuo non ſit motus & uacuum eſſe non ens,& eius quod eſt nihil non ens eſſe ait:quod enim propriè eſt, plenum eſſe. Sed quod eſt eiuſmodi, non unũ eſſe, ſed numero infinita, & indiuiſibilia ob molis paruitatem. Atq; hæc,in uacuo ferri:uacuũ enim eſſe. Item cùm coaleſcũt, coẽuntq́; generationem:cùm diſſoluuntur, corruptionem efficere. Atq; agere,& pati,quatenus ſeſe tangunt:nam catenus non unũ eſſe.Et generare,cùm cõponuntur,com-
plicanturq́;.Et ex eo quod uerè unũ eſt,non gigni multi- 61
tudinem,nec ex hiſce quæ uerè multa ſunt,unum: ſed hoc eſſe impoßibile. Sed quemadmodũ Empedocles, & quidã alij aiunt per meatus pati, ſic omnem alteratione͂, paßionemq́; hoc fieri modo: cùm per uacuum fiat diſſolutio, &

corruptio,ſimiliter autem & accretio, intro ſubeuntibus
62 *ſolidis. Fere autē perinde dicat* Empedocles,*atq; Leucippus ait,eſt neceſſe:eſſe inquam ſolida quædã,cæterũ indiuiſibilia, niſi meatus omni ex parte continui: quod ſanè fieri nequit.*Nam *ſolidũ,nihil aliud præter poros,ſed totum uacuum,eſſet.* Quæ *igitur ſeſe tangunt indiuiſibilia eſſe,& quæ inter hæc media ſunt uacua, quos ille poros, meatusq; appellat,eſt neceſſe.* Ad *hunc modum,* Leucippus *de actione,& paßione dicit.* Modi *igitur quibus alia agunt,alia patiuntur, hi ferè dicũtur & de hiſce quidem, & quo pacto dicãt,perſpicuum eſt.* Et *ad poſitiones quibus ipſi utuntur,ferè cõſentaneè accidere uidetur, cæteris autem minus:uerbi gratia,*Empedocli *qualiter generatio, corruptio,& alteratio fiant, nequaquã liquet.* Nam *his prima corpora indiuiſibilia ſunt,figura tantũ inter ſe diſcrepãtia,ex quibus primis entia cõponuntur, & in quæ ultima diſſolui ſolẽt.*Empedocli *uerò cætera quidẽ,ut patet,uſq; ad elemẽta ipſa,generationem habẽt,atq; corruptionẽ.*At *hora ipſorum aceruata,congeſtaq; magnitudo, quo pacto oriatur,ac intereat,neq; perſpicuũ eſt,neq; fieri poteſt,ut ipſe dicat,niſi & ipſius ignis elementũ eſſe dixerit:ſimiliter & aliorũ omniũ,uti* Plato *in* Timæo *ſcri-*
63 *pſit.*Tantũ *enim abeſt ut eo, quo* Leucippus *modo dicat, quòd hic ſolida,ille plana eſſe indiuiſibilia: & hic infinitis figuris, ille finitis, indiuiſibile quodq; definiri aſſerit: quãdoquidẽ indiuiſibilia utriq; & figuris definita dicũt.* Ex *his itaq; generationes & ſegregationes fiunt.* Nam Leucippo *quidẽ duo modi eſſe poſſunt, & per uacuũ, & per tactũ:hac enim ratione diuiſibile quodq; exiſtit.* Platoni *uerò,duntaxat per tactũ: nam uacuum nõ eſſe inquit.* Et *de planis quidẽ indiuiſibilibus in hiſce quæ prius dicta ſunt,*

ſunt diximus: de ſolidis uerò itidem indiuiſibilibus, quod prætereà cõſiderari poteſt: in præſentia omittatur. Vt autem paululũ digredientes dicamus, quodq; eorũ quæ indiuiſibilia ſunt, impatibile eſſe (nõ enim fieri poteſt ut quicquam patiatur, niſi per uacuũ) nullamq; paßionẽ efficere (nam uacuũ neq; durum, neq; frigidũ eſſe poteſt) neceſſe eſt. Atqui hoc abſurdũ eſt, ſolum inquam rotundæ figuræ calorem tribuere: neceſſe enim eſt & contrarium frigus ſcilicet, alicui alij competere figuræ. Abſurdum etiam eſt ſi hæc quidem, caliditas inquã, & frigiditas inſint, pondus autem, ac leuitas, & duritia, mollitiesq; nõ inſint. Atqui Democritus indiuiſibilium quodq; per exceßionẽ grauius eſſe aſſerit: quare, ut patet, & calidius. At fieri nõ poteſt, ut quæ talia ſunt, mutuò à ſeſe nõ patiantur: ceu à calore admodũ exuperante, id quod lentè calidũ eſt. At uerò ſi durũ, & molle. Molle autem dicitur: quia pati quippiam ſoleat: quod enim cedit, molle eſt. At uerò & abſurdum quoq; fuerit, ſi nihil niſi figura ſolũ inſit. Item, ſi quid inſit, ſed unũ ſolum: ut ſi hoc durũ ſit, illud calidũ: neq; enim eorũ natura, una aliqua eſſe poteſt. Pari modo impoßibile fuerit, & ſi plura unà inſint: nam cùm ſit indiuiſibile, in eodẽ affectus habebit. Quare ſi patitur quàtenus frigeſit, eatenus nimirũ & aliud quippiã aget, aut etiã patietur. Ad hunc autẽ modũ, de cæteris quoq; paßionibus eſt dicendũ. Siquidẽ hoc ipſum eodẽ modo accidit: tam ijs qui ſolida, quàm qui plana eſſe indiuiſibilia dicunt. Nam ſi uacuum in hiſce quæ indiuiſibilia ſunt, non inſit: neq; rariora, neq; dẽſiora fieri poſſunt. Adhæc illud quoq; præter rationẽ exiſtit: parua inquã eſſe indiuiſibilia, magna uerò minimè. Nunc enim haud ſine ratione, quæ maiuſcula ſunt facilius, quàm quæ parua, frangi ſolent: hæc enim

magna ſcilicet, facilè diſſoluuntur, quippe quæ in multa impingāt. Sed quæ prorſus indiuiſibilia exiſtunt, cur paruis potius quàm magnis cōpetunt. Inſuper utrum illorū omnium ſolidorū una ſit natura, an inter ſe differāt, perinde atq; ſi mole alia ignea, alia terrea eſſent? Nam ſi una ſit omniū natura, quidnam id eſt, quod ea diſtinxit, ſeparauitq;? Aut cur cùm ſeſe tangunt, nō in unum coaleſcūt, haud ſecus quàm aqua cùm aquā tangit? nihil enim poſterius à priori differt. Sin uerò diuerſa, qualianā hæc ſunt.

Atq; perſpicuum eſt ea potius, quàm figuras ipſas, poni oportere principia, cauſasq; eorum, quæ eueniunt. Prætereà ſi natura differāt, & agent, & patientur, cùm mutuò ſeſe tangent. Prætereà quidnam eſt id quod mouet? Nā ſi aliud ſit, affectioni erunt obnoxia. Sin uerò quodq; ſeſe moueat aut erit diuiſibile ita, ut altera parte moueat, altera moueatur, aut in eodē inerunt contraria, & materies non modò numero una, ſed & potētia, erit. Qui igitur ob meatuū motionē paßiones accidere inquiunt, ſi oppletis quoq; meatibus id euenire dicāt, meatus ſuperuacanei ſunt. Nā ſi paßio ad hunc fiat modū, uniuerſum ipſum etiā ſi foramina nō habeat, ſed continuū ſit, eodē pati modo poteſt. Inſuper, quî fieri poteſt ut trāſpiciatur uti aiūt? Nam neq; ſecundū tactus per perſpicua tranſitio fieri poteſt: neq; per meatus ſi ſinguli pleni ſint. Quid enim meatus habere, an non, refert? totum enim ſimiliter erit plenū. At uerò ſi & hæc quidē uacua ſint, ſed corpora in ſe neceſſariò habeant, idem rurſum accidet. Quòd ſi magnitudine tantilla ſint, ut nullū corpus admittere queant, putare quod paruum eſt uacuū eſſe, quod magnū non uacuum, ne quātulumcunq; quidem, aut dicere ſeſe putare uacuū eſſe quippiā aliud præter corporis locū, ridiculū eſt. Quare,

ut patet

ut patet, uacuum omni corpori, mole æquabile erit. In ſumma, meatus facere, ſuperuacaneum. Nam ſi per tactũ agat nihil: neq; per meatus ſeſe inſinuando aget. Sin uerò quippiam ex eo agat, quia tangit, etiã ſi meatus nulli ſint, eorũ quæ inter ſe agere, ac pati nata ſunt, alia agent, alia patiẽtur. Perinde igitur meatus aſtruere, ut quidã exiſtimãt: aut falſum eſſe, aut certè uanũ, ex hiſce cõſtat. Porrò cũ corpora omni ex parte diuiſibilia ſint, meatus facere ridiculũ exiſtit: nã quo diuiſibilia ſunt, hoc ſeparari, queũt.

Conditiones actionis & paſsionis quot ſint, & quæ. CAP. IX.

Hic Ariſt. de agendi patiendiq; modo ex propria opinione loquitur.

QVonam autẽ modo ea quæ ſunt generent, agantq; ac patiantur: ſumpto initio ſæpe iam dicto, declaremus oportet. Si enim aliud potentia, aliud actu tale eſt, atq; natum eſt non partim pati, partim non pati, ſed uniuerſim quatenus eſt tale, magis autem & minus quatenus magis, & minus tale eſt: ſic profectò melius quiſpiam meatus ineſſe dicet, ſicuti in metallicis uenæ quædã rei affectui obnoxiæ porrigi ſolent. Continuum igitur quodq; & unũ exiſtens, affectionis expers eſt. Similiter & ea quæ tametſi agere, & pati nata ſunt, tamen neq; ſeſe tangunt, neq; alia. Intelligi uolo, ut ignis nõ modo cùm tangit, ſed etiam ſi procul ſit, cal facit. Nam ignis aërem, aër corpus excalfacit: cui ut agat, patiaturq; eſt inſitũ. At fieri non poſſe ut quicquã parte altera patiatur, altera non patiatur: qui idipſum initiò definiere, dicant oportet. Si enim magnitudo nõ omnino, omniq; ex parte ſit diuiſibilis, ſed corpus, aut latitudo induiſibilis ſit, nõ erit profectò quicquam omni ex parte partibile, ſed ne cõtinuum quidem. Quòd ſi hoc falſum eſt, & omne corpus eſt diuiſibile, diuiſum'ne ſit, ſed tangat, an diuiſibile nihil refert. Nam ſi per tactus ſegregari poſſit, perinde ut quidam affirmant,

etiam ſi nondum ſit diuiſum, poterit tamen eſſe diuiſum:
nullũ enim emergit impoßibile. Omnino autẽ generatio-
nem ad hunc fieri modũ, nempe diſcißis corporibus: can-
cellos egreditur rationis. Etenim ſermo iſte, alterationẽ
80 *è medio tollit. At idẽ corpus, quanquã continuũ, alias li-*
quidũ, alias concretũ uidemus, nõ diuiſione aut cõpoſitio-
ne hoc paſſum, neq; cõuerſione, aut tractatu, ſicuti Demo
critus aſſerit. Nã neq; trãſpoſitione, neq; naturæ demuta-
tione, ex liquido concretũ euadere ſolet. Neq; nũc dura,
cõcretaq; indiuiſibilia mole ſunt: ſed ex æquo quoduis, nũc
liquidũ, interdum uerò durum, ac concretũ exiſtit. Præ-
81 *tereà fieri nõ poteſt ut accretio, decretioúe ſit: non enim*
quoduis fiet maius, ſi accretio adiectio ſit, & nõ totũ mu-
tetur uel admiſto aliquo, uel ipſo per ſe mutato. Quod
igitur generare, agere, & generari, ac pati inter ſeſe mu
tuò ſit, & quonã pacto id fieri queat, & quonã quidam
fieri dicant, nõ tamen fieri poßit: hoc modo ſit definitum.

Cap 7

Quòd ſit inquirendum, quid mixtio ſit, quid miſcibile, & an ſit, & quo modo ſit. Quòd differãt à generatione, alteratione, & augmentatione. Quòd quæ tertio inſunt mixta, non ſint actu, ſed poteſtate. Iuxta poſitionem paruorum, mixtionem non eſſe, ſiue iuxta ſenſum ſint minima, ſiue iuxta ueram quantitatẽ. Quorum non eadem eſt materia, non eſſe mixtionem. Multa paucis, magna paruis appoſita mixtionem non efficere. Et quæ tandem ſint miſcibilia.

CAP. X.

82

Hîc determinat Ari. quid miſtio, quid miſtile, quibus entibus cõueniat, quomodo fiat, utrũ quoq; ſit poſsibilis.

REſtat ut de miſtione contemplemur iuxta eundẽ doctrinæ modũ: nam ex hiſce, quæ initiò propoſuimus, hoc erat tertium. Conſiderãdum autem eſt quid miſtio, quid miſtile, quibus entibus, & quo pacto cõpetat: & inſuper utrum ſit miſtio, an id falſum ſit. Nam fieri nõ poteſt, ut quid alterum alteri miſceatur: ſicuti quidã aiunt.

Etenim

Etenim cùm ea quæ miſta ſunt, adhuc ſint nec alterationem ſubierint, non magis nunc, quàm prius eſſe miſta, ſed ſimiliter ſeſe habere dicunt. Porrò ſi alterum ſit corruptum: non eſſe miſta, ſed alterum eſſe, alterũ non eſſe: quæ ſimiliter ſeſe habẽt. Eodem autẽ modo & ſi poſteà quàm in unũ ambo uenerint, utrumq; eorũ quæ miſcentur, corruptum ſit: non enim ea eſſe miſta, quæ omnino in ratione rerum non ſunt. Hæc igitur ratio poſtulare uidetur, ut quo miſtio à generatione, & corruptione, & quo miſtile à generabili, & corruptibili differat, definiamus. Perſpicuum enim eſt, miſtionẽ, ſi quidẽ ſit, ab illis differre oportere. Quo fit ut hiſce cognitis, quæ addubitata fuerunt ſolui queant. At uerò neq; materiam igni miſtam eſſe, neq; miſceri dum cõburitur, aut ipſam ſuis partibus, aut igni, ſed ignem gigni, & materiam corrumpi, dicimus. Eodem autem modo, neq; corpori alimẽtum, neq; figurã, quæ ceræ molem afformat, ceræ miſceri dicimus. Nec corpori albedinem, nec omnino affectus, habitusq; rebus ipſis miſceri poßibile eſt, quippe cùm ipſi ſalui cernantur. At uerò nec albedinem, & ſcientiam, nec aliud quicquam inſeparabile, miſceri contingit. Quinimmo nec id probè dicunt, qui omnia aliquando & ſimul eſſe, & miſceri inquiunt, non enim omnibus omnia miſceri queunt, ſed eorum quæ miſcentur: utrũq; ſeparabile quid eſſe oportet: affectuum autem nullus ſeparabilis exiſtit. Cùm autem eorum quæ ſunt, alia actu ſint, alia potentia: quæ miſta ſunt, eſſe quodãmodo, & non eſſe contingit, actu quidẽ aliud exiſtente eo, quod ex eis factũ eſt, potentia uerò quippiam utriuſq; eorũ quæ erant, antè quàm miſcerentur, & nõ eſſe perdita: id quod ratio prius addubitabat. Nam quæ miſcentur, & prius ex ſeparatis coiſſe, & poſſe rurſum ſeparari

uidemus. Igitur neq; permanent actu, uti corpus, & albedo, neq; corrũpuntur, aut ambo, aut alterũ: nam eorũ uirtus, at potentia ſalua manet. Iccirco hæc omittantur.

Dubitationem autẽ hiſce continuam, ediſſeramus oportet: utrum miſtio quippiã ad ſenſum ſit, uerbi gratia, cùm ea quæ miſcẽtur ita in parua diuiſa fuerint, & hoc pacto iuxta ſeſe poſita, ut nullum ſenſu dignoſcatur tunc ne miſta ſunt, an nõ? ſed ſit ut eorum quæ miſta ſunt, particula quælibet iuxta quanlibet ſit? Illo igitur modo miſta eſſe dicuntur: ut ordeacea grana frumentaceis, cùm quodlibet iuxta quodlibet poſitum eſt. At ſi omne corpus ſit diuiſibile, ſi corpus corpori miſtũ ſimilare ſit, partem quanlibet ſecus quanlibet, eſſe oportebit. Atq; cùm fieri nequeat ut in partes minimas diuiſio fiat, & compoſitio non idem ſit quod miſtio, ſed aliud, nõ oportere dicere quæ miſcentur eſſe miſta ſecundũ partes exiguas, quæ ſuã adhuc retineant naturã, perſpicuum eſt: cõpoſitio enim eſſet, non temperatura, aut miſtio, nec pars eandẽ cum toto haberet rationem. Dicimus autẽ ſiquid miſceri debeat, quod miſtum eſt, ſimilium eſſe partiũ: & quemadmodũ aquæ pars, aqua eſt: ita & temperati temperatum. Quòd ſi miſtio ſit cõpoſitio ſecundũ partes exiguas, nihil horũ accidet, ſed ſolum eſſe miſta ad ſenſum: atq; idem huic quidẽ ſi acutè non uideat eſſe miſtũ, Lynceo uerò non eſſe miſtũ uidebitur. Neq; diuiſione adeò ut quæuis particula iuxta quãuis poſita ſit, miſtio fit: nam fieri non poteſt ut corpora ſic diuidantur. Aut igitur non eſt miſtio, aut hoc rurſum eſt dicendum, quo pacto inquam fieri poßit. Sunt itaq; (uti diximus) eorum quæ ſunt, quædam actiua, quædã quæ ab hiſce pati ſolent. Quædam igitur cõuertuntur, ſuntq; inter ſe mutuò actiua, & paßiua, quorum uidelicet eadem eſt mate

eſt materies. Quædam uerò agunt, & non patiuntur: nimirum quibus materies eadē non eſt. Horum igitur nō eſt miſtio. Quare nec medēdi ſciētia ſanitatē, nec ſanitas eandem miſta corporibus efficiunt. Eorum uerò actiuorum, & paßiuorū, quæ facilè diuiſibilia ſunt, multa quidē paucis, & magna paruis compoſita miſtionem nō faciunt, ſed accretionē eiuſce quod euincit. Nā alterū, in id quod euincit uerti ſolet: ut gutta uini, decies millenis aquæ menſuris non miſcetur: etenim forma uini perit, atq; uinum in totam aquā uertitur. Cùm uerò potentias habent quodammodo æqualeis, tū utrunq; e ſua quidē mutatur natura in id, quod uincit ac ſuperat, nō tamē fit alterū, ſed inter utrunq; mediū, atq; cōmune. Patet igitur ea eſſe miſtilia, quæcūq; ex agētibus contrarietatē habent: hæc enim inter ſe paßiua ſunt. Parua autē dū paruis admouētur, propenſius miſceri ſolent: quippe cū ea facilius, celeriusq; ſeſe trāſmeent. At multum tardius hoc idē efficit, patiturq; à multo. Iccirco ex hiſce quæ diuidi poſſunt, patiq; ſolent, quæ facilè terminos ſuſcipiūt, ea miſtilia ſunt: quippe quæ facilè in parua dirimantur: hæc enim eſt eius quod facilè terminatur, ratio. Verbi gratia, quæ liquida ſunt, inter corpora maximè miſtilia ſunt, cùm liquidū maximè omniū diuiſibiliū facilè terminari poßit, modò nō ſit uiſcoſum, atq; tenax. Hæc enim molē reddūt ampliorē, atq; maiorē. Cùm autē alterū dūtaxat paßiuū fuerit, aut alterū uehemēter, & alterum admodū remiße: uel nihilo, uel certè paulò maius euadet, quod ex utriuſq; miſtura cōſurgit: quod in ſtanno, & ære accidit. Nonnulla enim entia inter ſe minus diſcreta ſunt, ambiguntq;: uidentur enim quodāmodo & remiße miſceri, & quaſi alterum ſuſceptiuum, alterū forma eſſe: quod quidem & in hiſce accidit. Nam ſtannum quaſi affectio

quædam ſine materia æris, penè euaneſcit, miſturæ toti colore ſolùm indito: quod idem & in alijs quoq; uſu uenit. Patet igitur ex his quæ diximus, miſtionem eſſe, & quid ea ſit, & quam ob cauſam, & quænam entia miſtilia ſint: quandoquidem nonnulla ſunt eiuſmodi, quæ & pati inter ſe & facilè terminari, diuidiq; poſſunt. Hæc enim cùm miſta ſunt non eſſe corrupta, nec ultra eadem ſimpliciter eſſe, nec eorum miſtionem eſſe compoſitionem, nec ad ſenſum neceſſe eſt. Sed miſtile quidem eſt, quando cùm facile definiri queat paßiuum eſt, & actiuum & ei quod eſt eiuſmodi, miſtile: nam miſtile, cum cognomine dici ſolet. Miſtio uerò, eſt miſtilium alteratorum unio.

DE GENERATIONE ET CORRVPTIONE

LIBER SECVNDVS. Cap. 1

Quòd poſt expoſitionem de mixtione, actione, & paſsione, auctione, alteratione, generatione & interitu, quo modo fiant, atq; inter ſe differant, conſiderandum ſit de ijs quæ elementa uocantur. Opiniones de materiali principio notethem. Quòd peccent, qui ſenſibile quoddam corpus medium, præter quatuor elementa ponunt. Quodq; Platonis opinio in Timæo non ſit ſufficiens. CAP. I.

Hoc li. 2. Ari. determinat de generatione & corruptione elementorum, & mixtorũ: hocq; in. 1. cap. inquirit de principio materiali elemẽtorum.

DE miſtione, igitur & tactu & actione, & paßione, quo pacto hiſce competant, quæ natura mutationem ſubeunt, & inſuper de ortu, & occaſu ſimplici, abſolutoq́; qualiter fiat, cuius ſit, & quam ob caſuam, tum etiam de alteratione quid ſit alterari, & quam quodq; eorum habeat differentiam, dictũ eſt. Reſtat ut circa ea, quæ elemẽta corporũ appellãtur, cõtẽpletur. Nã generatio, & cor

& corruptio,ſubſtātijs omnibus quæ natura cōſtant,haud ſine ſenſibilibus corporibus,cōpetūt. Quorū ſubiectā materiā quidā unā eſſe aiūt,eā aërē,aut ignē, aut quippiā inter hæc mediū quod & corpus ſit, & ſeparabile ponētes. Quidā numero plures una:alij enim ignē,et terrā,alij & hæc, & tertiū aërē,alij & aquā inter hæc quartā uti Empedocles,ex quibus concretionem,ſecretionem'ue,aut alterationē ſubeuntibus,ortum atq; occaſum rebus ipſis contingere dicunt. Quod igitur prima ipſa,principia,elementaq; probè dicātur,ſit in confeſſo:ex quibus ſi aut congregatione,ſegregatione'ue,aut alia mutatione tranſmutentur,generationē fieri contingat,atq; corruptionē. Sed qui unā ultra ea,quæ ſunt dicta,materiam faciunt,eamq; corpoream,atq; ſeparabilem,errant. Nam fieri non poteſt, ut corpus hoc cùm ſenſibile ſit, ſine contrarietate exiſtat. Etenim infinitum hoc,quod nonnulli principium eſſe dicunt,aut leue,aut graue,aut calidū,aut frigidū ſit,neceſſe eſt. Quod autem in Timæo eſt ſcriptum,nihil habet certi, definitiq;. Nā nec ille planè dixit,an id quod omnia ſuſcipit ab ipſis ſeparetur elemētis,nec ullo uti ſolet,cùm tamē prius dixerit illud uocatis elementis,ut aurum aureis operibus,eſſe ſubiectum,quanquàm id nō rectè dicitur, ſi hoc dicatur modo. Sed quorum eſt alteratio ea ita ſeſe habēt: quorum uerò generatio,atq; corruptio,ea ex nomine eorum ex quibus fiunt,appellari impoßibile eſt. Atqui lōgè uerißimum eſſe inquit,dicere quodq; aurū eſſe. Verū cùm ſolida ipſa elemēta ſint,ad plana uſq; reſolutionē facit. Ad primam materiā eſſe plana ipſa,de numero eorū eſt, quæ fieri nequeunt. Nos autem ſenſibilium corporum quandam eſſe materiam dicimus,ſed eam ſeparari nō poſſe,ſed ſemper eſſe cum cōtrarietate,ex qua elementa uocata fiūt:

de quibus

de quibus alibi exactius eſt difinitum, atq; pertractatum. Verumenimuerò cũ ad hunc modum ex materia corpora prima conſtent, de hiſce quoq; determinemus oportet: ſupponentes materiam inſeparabilem quidem, ſed contrarijs ſubiectam principium, atq; primum eſſe: non enim calor frigori, nec frigus calori, ſed quod ſubijcitur, utriq; materia exiſtit. Quare primò, quod potentia ſenſibile corpus exiſtit, principium eſt. Deinde contrarietates ipſæ, ceu calor, & frigus. Poſtremò ignis, & aqua, & quæ ſunt eiuſmodi: hæc enim in ſeſe trãſmutari ſolẽt: nec res perinde habet, ut Empedocles, *& cæteri aſſerunt: nõ enim eſſet alteratio. At contrarietates ipſæ, tranſmutari in ſe non ſolent. Verùm nihilominus & ut corporis ſunt, qualia, & quod principia ſint, dicamus oportet. Nam cæteri ſuppoſitis utũtur, nec cur talia ſint, aut tot numero, dicũt.*

Quòd qualitates tangibiles ſint principia & elementorum differentiæ. Quòd hîc iuxta grauitatem & leuitatem non ſint ſumenda elementa. Quodq; iuxta calidum, frigidum, humidum, & ſiccum ſumenda ſit & differentia & numerus elementorum. CAP. II.

1 Hîc diſquirit Ariſto. à quibus qualitatibus ſumatur numerus elementorum.

CVm igitur corporis ſenſibilis, hoc eſt tangibilis principia diſquiramus, ſenſibile autem ſit, quod tactu ſenſum facit, conſtat non omnes corporis contrarietates, ſpecies, & principia facere, ſed eas ſolùm quæ ſub tactum cadunt. Nam contrarietate, eaq; tangibili differunt. Quocirca nec albor, nec nigror, nec dulcedo, nec amaritudo, nec item cæterarum quicquam contrarietatum elementum facit. Atqui uiſus, tactu prior eſt: quare & quod ei obijcitur, prius erit. Verum non eſt corporis tangibilis affectio quatenus tangibile exiſtit ſed per aliud, quanquã natura prius eſt. Porrò ipſorum tangibilium qualeſnam ſint primæ differẽtiæ, & cõtrarietates, diſtinguamus oportet.

Contrarietates Idem tactus

tet. *Sunt autem tangibiles contrarietates, hæ: calidum, frigidum: ſiccum, humidum: graue, leue: durum, molle: uiſcoſum, aridum: ſcabrum, glabrum: craſſum, tenue.* Ex quibus, graue & leue, neq; actiua ſunt, neq; paßiua: non enim quod alterum quippiam agat, patiatur'ue ab altero, dicuntur. At elementa ipſa inter ſe mutuò actiua ſint, & paßiua, oportet. Nam miſcentur, & in ſeſe uiciſsim mutantur. Calidum autem, frigidumq́; : & humidum, ac ſiccum: illa quidem quòd actiua ſint, hæc uerò quòd paßiua, dicuntur. Calidũ enim, eſt quod ea congregat, quæ eiuſdem ſunt generis. Nam ſegregare (id quod ignem facere aiunt) eſt cognata, & quæ eiuſdem ſunt generis congregare: accidit enim, ut aliena eximat. Frigidum uerò, quod ex æquo cogit, ac congregat, tam quæ eiuſdẽ ſunt generis, quàm quæ diuerſi. Humidũ autẽ, quòd cùm facilè terminos ſuſcipiat, proprio non definitur. Siccum uerò, quod proprio termino bellè definitur, alieno ægrè. Tenue autem, & craſſum: uiſcoſum, & aridum: durum, & molle: & cæteræ differentiæ, ex hiſce ſunt. Nam cùm quod repletiuum exiſtit, ad humidum ex eo pertineat, quia non ſit defi.ıtũ, ſed proptè terminari poßit, & ſequatur id, quod ipſum tangit: tenue autem ſit repletiuũ (nã paruarũ eſt partiũ: & quod eſt eiuſmodi, repletiuũ eſt: totũ enim, totum tangit: tenue autem, maximè eſt tale) tenue ſub humido, & craſſum ſub ſicco fore conſtat. Rurſum, uiſcoſum ab humido cõprehẽdetur: nã uiſcoſum, humidum cum quadam affectione exiſtit, uelut oleum. Aridum autem, à ſicco. Aridum enim eſt, quod perfectè ſiccum eſt, adeò ut ob humiditatis defectũ etiã concreuerit. Inſuper molle humidum comitari ſolet: & durum, ſiccum. Molle enim eſt, quod in ſeſe refugit, ceditq́; , & non reſiſtit: id quod humidum facere aſſolet.

Quamo

Quamobrem & humidum molle non eſt, ſed molle ſub humido: & durũ ſub ſicco collocatur. Durũ ſiquidẽ eſt, quod concretum, ſeu congelatum eſt. Quod autem eſt concretũ,
14 *ſiccũ eſt. Porrò ſiccum, & humidum, multis dicuntur modis: nam & humidum, & madens, ſicco aduerſantur: & rurſus ſiccum, & concretum, humido. Hæc autem omnia ad humidum, & ſiccum, quæ prima dicta ſunt, attinẽt. Nã cùm madenti ſiccum aduerſetur, & madens ſit quod ſuperficietenus extrariam admiſit humiditatem, & humectũ quod introrſus, ſiccum autem id, quod hac uacat: madens ſub humido, & ei oppòſitum ſiccum, ſub primo ſicco*
17 *fore conſtat. Rurſum humidum, & concretum, eodem modo. Humidũ enim eſt, quod in penitiore parte propriã habet humiditatem. Cõcretum uerò, quod hac priuatum eſt. Et proinde ex hiſce, alterum humidi, alterum ſicci erit. Conſtat igitur cæteras omneis differentias ad quatuor primas, & has nõ amplius in pauciores reduci: neq; enim calidum, id eſt quod humidum, aut quod ſiccum eſt: neq; humidum, quod calidum, aut quod frigidum eſt, neq; frigidum & ſiccum ſubalterna ſunt, neq; ſub calido & humido ſtruuntur. Quare quatuor eſſe has neceſſe eſt.*

Quòd quatuor ſint elementa oſtenſio: & de ſex eorum proprietatibus. CAP. III.

16 *Hic Ariſt. de elementorũ numero, eorumq; proprietatibus determinat.*

CVm autem elemẽta ſint quatuor, & eorum quæ ſunt quatuor ſex ſint copulæ, contraria autem ſimul copulari non poßint (calidum enim & frigidum: & rurſum ſiccum & humidum idem eſſe, eſt impoßibile) cõſtat quòd elementorum copulæ quatuor erunt: nempe calidum, & ſiccũ: calidũ, & humidum: rurſum frigidum, & ſiccum: frigidum, & humidũ: atq; hæc corpora ea quæ ſimplicia uidentur eſſe, ignem inquam aërem, aquam, & terram, ſecundum

eandũ rationẽ comitari,ac ſequi ſolẽt.Nam ignis, calidus,
ſiccuſq; eſt.Aër uerò, calidus,& humidus:nam aër,uelut
uapor eſt. Aqua,frigida,humidaq́;.Terra frigida,atq; ſic
ca.Vnde fit,ut differentiæ illæ non iniuria primis corpori
bus diſtribuantur,& iuxta rationem eorum numerus con
ſtet.Omnes enim & qui ſimplicia corpora elemẽta faciũt, 17
alij unum,alij duo,alij tria,alij quatuor eſſe uolunt. Qui
igitur tantum unum eſſe dicunt,deinde denſitate,& rarita
te cætera generãt:hiſce duo principia facere,rarũ inquã,
& dẽſum:aut calidũ,& frigidũ accidit:hæc enim opificis
munus obeunt:unum autẽ ſubijci ſolet ſicuti materies.Qui 18
uerò continuò duo,ut Parmenides ignem, & terram , fa-
ciunt:quæ inter hæc media ſunt,ceu aërem, & aquam,ho
rum miſturas eſſe aſtruunt. Eodem modo & qui eſſe tria 19
inquiunt,quemadmodum Plato in diuiſionibus:medium ſi
quidẽ,miſturam,congeriemq́; facit.Atq; eadem ferè dicũt,
qui duo & qui tria faciunt:uerum illi mediũ in duo ſecãt:
hi uerò unum faciunt medium.Porrò nonnulli ſtatim qua-
tuor eſſe aiunt,ut Empedocles.Cogit autem & hic illa,in
duo:nam igni, cætera omnia contraponit. Ignis autem, 20
& aër & unumquodq; eorum, quæ dicta ſunt, haudqua-
quam ſimplex eſt,ſed miſtum.Quæ uerò ſunt ſimplicia, ta
lia quidem ſunt,non tamen eadem : ut quod igni ſimile eſt,
igneum,non ignis:& quod aëri,aëreum, non aër exiſtit:
ſimili modo,& de cæteris quoq; dicendum eſt. Ignis etiã, 21
caloris eſt exceſſus:perinde ut glacies,frigoris. Nam con-
gelatio,& feruor , exceſsiones quædam ſunt : illa quidem
frigoris,hic uerò caloris.Igitur ſi glacies,humidi, & fri-
gidi congelatio ſit : & ignis,calidi, & ſicci feruor erit.

Quamobrem, nec ex glacie gigni quicquam, nec ex
igni poteſt. Cùm autem ſimplicia corpora ſint quatuor, 22

è duobus

è duobus utrunq; utriuſq; locorum eſt. Ignis enim & aër, eius qui ad ſuperficiem, terminumq́; uergit: terra uerò & aqua, eius qui ad medium. Atq; ignis, & terra, extrema quidem ſunt, & ſynceriora: aqua uerò, & aër, media & miſta magis. Et utraq; etiam, utriuſq; contraria ſunt. Nam igni, aqua: aëri uerò terra aduerſatur: hæc enim con
23 *trarijs affectibus conſtant. Verumenimuerò cùm ſimpliciter quatuor ſint, quodq; unius eſt. Terra ſiquidem, ſicci potius eſt, quàm frigidi. Aqua uerò frigidi magis, quàm humidi. Aër, humidi magis, quàm calidi. Ignis, calidi magis, quàm ſicci.*

Quòd ſimplicium corporum mutua ſit generatio, & quoduis ex quouis gigni poſſe. Quòd eorũ quæ ſymbola ſunt cita mutatio eſt, aliorum tardior. Quòd ex duobus elementis aſymbolis reliqua gigni poſſunt. Quòd in elementis ſymbolis alterum ex altero gignatur, non reliqua. CAP. IIII.

Hic Ariſt. de tranſmutatione elemẽtorum in ſe inuicẽ determinat.

24 *CVm autem prius ſit definitum ſimplicia corpora mutuam ſubire generationem, & ea inſuper gigni ad ſenſum uideantur (nam aliquo non eſſet alteratio: quippe cùm ea in rerum tangibilium affectibus ſita ſit) quiſnam mutuæ generationis ſit modus, & utrum quoduis ex quouis gigni poßit, an aliqua, & aliqua non, dicendum uidetur. Quod igitur uniuerſa in ſeinuicem tranſmutari nata ſint palàm eſt. Nam generatio in contrarium, & è contrario fit. Omnia autem elementa inter ſe contrarietatem ex eo habent, quia differentiæ ipſæ contrariæ ſunt. Nam alijs, ceu igni & aquæ, ambæ ſunt contrariæ: ille enim calidus, ſiccusq; eſt: hæc uerò humida, & frigida. Alijs uerò ut aëri, & aquæ, altera ſolum: nam ille quidem humidus, calidusq; eſt, hæc uerò frigida, & humida. Quare in uniuerſum quidem patet quoduis è quouis gigni natum eſſe. Iam uerò quo pacto ex omnibus omnia fient,*

ſingu

ſingulatim percipere haudquaquam eſt difficile. Differēt tamen, nam celerius, & tardius, item facilius difficiliusq́; alia alijs tranſmutationem ſubeunt. Quæ enim ſymbolum inter ſe habent, horū celerius eſt migratio: quæ uerò non habent, tarda, quòd facilius ſit unū, quàm multa mutari: uerbi cauſa, ex igni fiet aër, altero mutationem ſubeunte: nam ille quidē calidus, ſiccusq́; eſt, hic uerò calidus & humidus: quare ſi ſiccitas uincatur ab humiditate, orietur aër. Rurſum ex aëre aqua fiet, ſi calorem frigus euincat: ſi quidē aër humidus, calidusq́; eſt, aqua uerò frigida, & humida: quare mutato calore, fiet aqua. Eodem modo, ex aqua quoq; fiet terra, & ex terra ignis: nam utraq; ad utraq; ſymbola habent: aqua enim humida, frigidaq́; eſt, terra uerò frigida, & ſicca, quare ſi humiditate uincatur, emerget terra. Et rurſum cùm ignis calidus ſit, & ſiccus, terra uerò frigida & ſicca, ſi frigiditas intereat, ignis è terra fiet. Quare patet circularē generationem ſimplicibus cōpetere corporibus. Atq; hic mutationis modus prōptiſsimus eſt, propterea quòd quæ deinceps ſunt ſymbolū habent. Aqua autem ex igni, & terra ex aëre, & rurſum ex aqua ignis, & aër ex terra gigni quidem poſſunt, ſed difficilius, quòd plurium mutatio ſit. Nam ſi ex aqua oriatur ignis, frigiditatē & humiditatem corrūpi prius eſt neceſſe. Et rurſum frigiditatē, & ſiccitatem, ſi ex terra fiat aër. Eodem modo & ſi ex igni, & aëre, aqua & terra fiāt, utraſq; mutari qualitates eſt neceſſe. Hæc igitur generatio, tardior eſt. Sin uerò utriuſq; altera qualitatū intereat, horū migratio facilius quidem, ſed nō in ſeſe mutuò fiet: ſed ex igni quidē, & aqua, terra & aër: ex aëre uerò, & terra, ignis & aqua ortum ſubibūt. Cùm enim aquæ frigiditas fuerit corrupta, & ignis

ſiccitas, fiet aër: nam huius quidem caliditas, illius uerò ſimiliter humiditas relinquitur. At cùm calor ignis, & aquæ humiditas interierint, terra: propterea quòd huius frigiditas, & illius ſiccitas remanent. Eodē modo ex aëre, terraq́; ignis & aqua: nam cū aëris calor, & terræ ſiccitas interitū ſubierint, fiet aqua: quādoquidem illius humiditas, huius frigiditas relinquitur. Cùm uerò aëris quidē humiditas, terræ uerò frigiditas, ignis: quia illius caliditas remanet, huius ſiccitas, quæ nimirū igni competūt. Ignem

28 *autem gigni, etiā ſenſus ipſe approbat, maximè enim flamma, ignis eſt: hæc autem, eſt fumus ardens: fumus uerò ex*

29 *aëre, atq; terra fit. Porrò in hiſce quæ ſunt deinceps, ſi in utroq; qualitas altera corrupta ſit: haudquaquam elementorum migratio in ullum corpus fieri poteſt, eo quòd in utriſq; aut eadem, aut contraria relinquantur, ex quibus nullum profectò corpus oriri poteſt: ut ſiccitas ignis, & aëris humiditas ſit corrupta, calor in utriſq; remanet. Si uerò ab utroq; calor abierit, contraria ſiccum inquam & humidum relinquuntur. Similiter autem & in cæteris. Nam in omnibus quæ ſunt eiuſmodi qualitatum altera eadem, altera contraria ineſt. Vnde ſimul perſpicuum euadit, quæ ex uno in unū mutantur uno corrupto, quæ ex duobus in unum, corruptis pluribus gigni. Quod igitur ex omnibus omnia gignantur, & quonam pacto in*

30 *ſeſe uiciſſim commigrent dictum eſt.*

Quòd elementa non ſint materia rerum naturalium, neq; elementum elemento. Quodq́; non in infinitū procedant iuxta rectitudinem, ſed finita eſſe ſit neceſſe. CAP. V.

Cap 2 31

Hic prob. Ari ſto. quatuor eſſe elementa prima, generabilia

AT tamen adhuc & hic quoq; de eis cōtemplemur. Si enim aqua, & aër, & id genus naturalium corporū materies ſint, ſicuti nonnullis quoq; placet, aut unum, aut duo

duo aut plura, eſſe hæc neceſſe eſt. Itaq; ut unum, ſcilicet aër, uel aqua, uel ignis, uel terra, omnia ſit, fieri nequit, ſi tranſmutatio in cõtraria ſit, atq; id tranſmutetur. Nam ſi aër ſit, ſi remanet, alteratio erit, & nõ generatio. Inſuper nec ita uidetur, ut ſimul aër, & ignis, aut quoduis aliud ſit. Eſſet enim aduerſantia quædam differentiaq;, cuius partem alterã, ceu calorem, ignis, haberet. At uerò, nec ignis aër calidus erit: nam quod eſt eiuſmodi, alteratio eſt, & non generatio. Adhæc ſi ex igni aër oriatur, calore in contrariũ mutato fiet: hoc ergo inerit aëri, eritq; aër frigidũ quid. Quare fieri non poteſt, ut ignis, aër calidus ſit: ſimul enim idem calidũ eſſet, atq; frigidum.

& corruptibilia quæritq; an unum elementorum alterius ſit elementi materia.

Erit ergo aliud quid præter utrunq;, idem & alia quædam cõmunis materies. Eodem autem & de omnibus ratio eſt, non eſſe in quã inter hæc unũ, ex quo uniuerſa ſint.

Sed neq; aliud quippiã præter hæc, ueluti mediũ quoddam aëris, & aquæ, aut aëris & ignis, aëre quidẽ & igni craßius, ſed cæteris ſubtilius. Nam illud, aër & ignis cũ contrarietate eſſet: ſed è contrarijs alterum, priuatio eſt.

Quare fieri non poteſt, ut illud unquam per ſe ſit, quẽadmodũ quidem aiunt infinitũ, & id quod comprehẽdit, atq; continet. Similiter ergo horum quoduis, aut certè nullum. Si igitur nullũ ſenſibile hiſce prius ſit, hæc profectò erũt prima. Aut igitur ea ſemper manere, & in ſeſe uiciſſim tranſmutari nõ poſſe, aut poſſe, & aut omnia, aut aliqua, & aliqua nõ, quemadmodũ in Timæo Plato prodidit, eſt neceſſe. Quod igitur neceſſe ſit ea inuicem in ſe mutari, demonſtratum eſt prius. Quòd uerò non æque celeriter aliud ex alio naſcatur, quod quæ communem nacta ſunt qualitatem celerius ex ſeſe mutuò oriantur, quæ uerò non ſunt nacta, tardius, dictum iam eſt.

Ergo ſi una ſit aduerſantia,per quam mutationem ſubeant, duo ſint neceſſe eſt:nam inſenſibilis, inſeparabilisq́; materies, medium eſt. Porrò cùm plura eſſe uideantur, duæ ad minimū contrarietates erunt. Sed cùm duæ ſint, eſſe tria non poſſunt,ſed quatuor, ut patet: tot enim ſunt coniugationes. Nam cùm ſint ſex, duæ ex eis fieri non poſſunt: propterea quòd inter ſeſe contrariæ ſunt. Sed de hiſce diximus prius. Cùm autem mutuò in ſeſe tranſmutentur, fieri non poſſe ut principium quoddā ſit eorū, uel in extremo, uel in medio ex hiſce palam fiet. In extremis igitur non erit principium, quia ignis, aut terra eſſent omnia: idemq́; ſermo eſt, atq; ſi ex igni,aut terra conſtare omnia dicamus. Præterea neq; medium,principium erit, ſicuti quidam aërem quidem & ignem, & in aquā: aquam uerò & in aërem,& in terrā:ultima autem non amplius in ſeſe uiciſſim trāſmutari putant. Nam ſtet hoc,nec in infinitū recta utraq; ex parte abeat,oportet:in uno enim contrarietates eſſent infinitæ. Sit T terra, L lympha,ſeu aqua, A aër, I ignis. Itaq; ſi A in I, & L, mutetur,una erit cōtrarietas,nempe ipſorū A,I ſint hæc, albor & nigror. Rurſum ſi I in L & A mutetur erit altera:non enim L & I idem ſunt: ſint autem ſiccitas,& humiditas,S quidē ſiccitas, H uero humiditas. Igitur ſi albor maneat,humida,& alba erit aqua:ſin minus nigra: quandoquidem contraria mutatio eſt. Aquam igitur,aut albam eſſe,aut nigram neceſſe eſt.Sit primum. Pari ergo ratione,S inerit I. Tranſmutabitur igitur & ipſe ignis in aquā:contraria enim ſunt,nam ignis primò niger erat, & deinde ſiccus,aqua uerò hmuida,& poſteà alba. Liquet itaq;omnia in ſeſe uiciſſim tranſmutari, atq; etiā in hiſce,ipſi terræ reliqua duo ſymbola, nigrorē inquā,&

humidi

humiditatem,cōpetere: hæc enim necdum copulata fuere. Sed quòd fieri nequeat in infinitū abitio (quod quidē cùm eſſemus demonſtraturi, in hoc antè incidimus) ex hiſce emerget. Si enim rurſum I,id eſt ignis in aliud,ceu in M *tranſmutetur,nec regreſſio fiat, aduerſantia quædam ab hiſce quas diximus alia,*I & M *inerit: nā* M *nulli ipſorū* T L A I *eſſe idē ſupponitur. Sit itaq; K,ipſi* I, & O, *ipſi* M,K *itaq; omnibus* T L A I *inerit: nam ea in ſeſe mutuò trāſmutari ſolent. Sed hoc quidē nondū ſit oſtenſum,illud tamen in aperto eſt, quòd ſi* M *in aliud rurſum trāſmutetur,alia in* M & *in* I *contrarietas inerit: atq; ita ſemper primis cum ſequētibus aliqua inerit aduerſantia. Quare ſi infinita ſint, infinitæ quoq; erunt in uno contrarietates. Quòd ſi hoc ſit, nec finiri quicquam, nec oriri poterit. Nam ſi aliud ex alio fiet,tot & adhuc plures tranſire cōtrarietates oportebit. Quare in nonnulla tranſmutatio fiet nunquā,uidelicet ſi intermedia infinita ſint: quod profectò neceſſariò accidet, ſi infinita ſint elemēta. Præterea neq; ex aëre in ignē tranſmutatio fiet, ſi infinitæ ſint contrarietates. Fient etiam omnia unum: nam omnes ſuperiorum contrarietates,hiſce ineſſe quæ infra I ſunt collocata, & contrà neceſſe eſt. Quare omnia unum erunt.*

Errores Empedoclis. CAP. VI.

Hic Ariſto. ſex errores Empedoclis reprobat.

M*Irabitur porrò aliquis eos,qui elementa corporum uno plura eſſe dicūt, ita ut in ſe non tranſmutetur, ſicuti* Empedocles *inquit, quo pacto ipſi elementa eſſe cōparabilia dicere queant? Atqui ille ad hūc modum ait. Nā æqualia ſunt hæc omnia. Si igitur ſecundū quantitatem, idem quid omnibus ineſſe cōparabilibus quòd menſurentur,eſt neceſſe: ut ſi ex aquæ ſeſtario uno,aëris decē fiant: ergo idē quid utraq; ſunt,ſi menſurētur eodem. Sin uerò*

*non hoc pacto ſecundũ quantitatem, ut è quanto quantũ,
ſed quantum poßint, uelut ſi aquæ ſeſtarius æqué frigefa-
cere, atq; aëris decem poßit, atq; ita ſecundũ quantitatem,
non quatenus quantitas eſt, ſed quatenus poſſunt aliquid,
cõparabilia ſunt, fiet ſanè ut etiã non quantitatis menſura
ſecundũ potentias, atq; uires, ſed proportione comparen-
tur, uerbi cauſa, ut hoc calidũ, hoc album. Sed ut hoc in
qualitate quidẽ ſimilitudinem ſignificat, in quãtitate uerò
æqualitatem. Videtur itaq; eſſe abſurdũ, ſi corpora illa,
quæ tranſmutari nequeunt, proportione cõparabilia non
ſint, ſed potentiarum menſura, & eo quòd tantum ignis,
æquale uel ſimile calidũ ſit, atq; aëris multò plus. Idem
nanq; cùm maius eſt ex eo quia unius eſt generis, hanc ha*
38 *bebit rationem. At uerò neq; accretio fuerit ſecundum
Empedoclem, præterquã quæ additione fit: nam igni ignẽ*
» *augeri cenſet: inquit enim, Auget terra quidẽ proprium*
» *genus, ætheráq; æther. Hæc autem adijciuntur, apponũ-
turq;. At ea quæ incremẽta ſuſcipiunt, non ad hunc modũ*
39 *augeri uidẽtur. Longè autẽ difficilius fuerit eidem de ge-
neratione, quæ natura fit, rationẽ aßignaſſe. Nam omnia
quæ natura gignuntur, aut ſemper ſic, aut plerũq; fiunt.
Quæ uerò non ſemper, aut plerũq; fiunt, à caſu, & fortu-
na fieri aſſolent. Quænam igitur cauſa eſt, ut ex homine
homo aut ſemper, aut plerunq;: & è tritico triticum, ſed*
40 *non oliua, oriatur? An ſi ita cõponatur os? non enim ut-
cunq; quemadmodũ inquit ille, ſed ratione quadã coëun-
tibus fit aliquid. Quænam igitur horũ cauſa eſt? non enim
ignis, uel terra cauſa exiſtit. At uerò neq; concordia,*
41 *aut diſcordia: etenim hæc ſegregationis, illa uerò congre-
gationis ſolùm cauſa eſt. Hoc autẽ eſt cuiuſq; eſſentia: ſed
non miſtio, miſtorumq; prius diuultio ſolùm, quemadmo-*

dum

dum inquit ille. In hiſce nanq; fortuna nominari ſolet, non ratio:fieri enim poteſt,ut aliqua,ut contingit, ac temerè miſceantur. Itaq; ſic ſeſe habere, eorũ quæ natura conſtant,cauſa exiſtit:atq; cuiuſq; natura hæc eſt, de qua nihil meminit. Nihil ergo de natura dicit. At uerò hoc, ipſum bonũ exiſtit.Porrò ille ſolam miſtionem collaudat. Atqui diſcordia haudquaquã ſecernit elementa ipſa, quæ natura deo priora ſunt, ſed concordia, dij autem & hæc quoq; ſunt. Prætereà de motu ſimpliciter dici:non enim 42
ſatis eſt dicere concordiam,& diſcordiã mouere, niſi hæc concordiæ ratio ſit,motu inquam tali ciere, & diſcordiæ tali. Igitur aut definiuiſſe, aut ſuppoſuiſſe, aut exactè uel molliter,uel alio quolibet modo demonſtraſſe,oportebat.

Inſuper cùm ui, & præter naturam moueri corpora 43
uideantur, per naturam quoq; mouentur: ut ignis ad ſuperum quidem locũ non ui, ſed ad inferum ui,fertur. Vi autem & natura,cõtraria ſunt. Contingit autem ui moueri:ergo & natura quoq; motu cieri cõtingit. Cõcordia igitur illo motu mouet,aut non mouet. Nam terrã deorſum ferri,concordiæ contrariũ eſt,& ſegregationi ſimile exiſtit,potiuſq; diſcordia,naturalis motus cauſa eſt,quàm cõcordia. Vnde fit,ut omnino cõcordia potius præter naturam exiſtat. Simpliciter autem niſi concordia, aut lis moueat:ipſorum corporum nullus motus ſtatus'ue eſt. At hoc abſurdum eſt. Adhæc, uidemus corpora motu cieri. 44
Nam diſcordia ſegregauit. Aether autẽ in ſublimè ſubuectus nõ à diſcordia fuit. Sed interdũ illum uelut à fortuna ſublatũ aſſerit:ſic dicens. Nam plerunq; aliter, ſed tum ſic fortè cucurrit.Interdũ ignẽ ſurſum ferri aptiſſimũ eſſe:inquit enim,Aſt æther,lõgis ſub humũ radicibus ibat. Et inſuper ipſum quoq; mundum ſimiliter nũc tempore

diſcordiæ : ut prius tempore concordiæ habere dicit. Quid igitur mouens primum, motionisq́; cauſa exiſtit? non enim diſcordia, & cõcordia: uerùm hæc alicuius motus cauſæ ſunt. Quòd ſi ſint, illa principium erit. Porrò abſurdũ eſt animam ex elementis conſtare, aut elementorum unum aliquod eſſe. Quomodo enim animæ alterationes, ceu muſicum eſſe, & rurſum non muſicũ, aut memoria, aut obliuio, erunt? Perſpicuum enim eſt quòd ſi anima ignis ſit, eædem illi quæ igni ut ignis eſt, affectiones competent. Si uerò ex elementorũ miſtura conſtet, corporea. At harum, nulla corporea exiſtit. Verùm de hiſce conſiderare, alterius contemplationis eſt officium.

Cùm ex igne fiat aqua, & ex hac rurſus ignis, quia ſubiecta natura utriſq; communis eſt : quomodo ex igne, aqua, & reliquis elementis fiat mixtum aliquod, ut caro, neruus, Quæſtio. CAP. VII.

Hic Ariſto. de generatione miſtorũ ex elementis determinat.

DE ipſis autem elementis, ex quibus corpora conſtant ijs quidẽ qui cõmune quid eſſe, aut ea inter ſe tranſmutari putant, ſi ex hiſce alterum, & alterũ quodq; contingat eſt neceſſe. Qui uerò generationẽ mutuam non faciũt, nec è ſingulis ſingula, ſed uelut è muro lateres gigni uolunt, abſurdũ quid dicunt. Nam qui carnes, & oſſa, & cæterorũ quoduis ex illis erunt? Quod autẽ dicitur dubitationem habet, etiam apud eos qui generationẽ mutuam dſtruunt, quonã pacto ex ipſis diuerſum quid ab eis oriatur. Verbi cauſa, ex igni aqua fit, & ex aqua ignis : nam ſubiectũ, cõmune quid exiſtit: ſed & caro, atq; medulla ex eis fiunt: at hæc, quo modo? Etenim illis qui perinde ut Empedocles dicunt, quiſnam erit modus? Nam compoſitionem eſſe, quomodo è lateribus, atq; lapidibus fit murus, neceſſe eſt : & hæc miſtura, ac congeries, ex conſeruatis

uatis quidem, ſed ſecundum exiguas portiones iuxta ſeſe compoſitis erit elementis. Ad hunc itaq; modum, caro, & cæterorum quodq; fiet. Accidit autem ut non ex qualibet 47 *carnis parte ignis, & aqua gignantur (ſicuti ex cera, ex hac parte pila, ex aliqua alia meta fieri poteſt) ſed ex utra que utrunq; fieri queat. Hæc itaq; hoc gignũtur modo ex carne, & quauis parte utrumq;. At hiſce qui illo modo dicunt, ex quauis utrunq; gigni non poteſt: ſed perinde fit ut è muro lapis, & latere, ex alio loco, ac parte utrunq;. Pari modo & hiſce, qui ipſorum materiam unam faciũt,* 48 *dubitatio quædã obrepit, qualiter ex ambobus, calido inquam & frigido, aut igni, & terra, quippiam erit. Nam ſi caro ex ambobus ſit, & neutrũ illorũ, nec rurſus ſeruatorũ compoſitio, quid reſtat id eſſe præterquam materiam quod ex illis conſtat? Nam corruptio alterius aut alterũ facit, aut materiam [illegible]tur poſtquam calidum, & frigidũ intenſionem, remiſsionemq; ſuſcipiunt: cùm ſimpliciter alterum actu fuerit, tunc alterum erit potentia. Cùm uerò non prorſus, ſed frigidum ut calidum, & calidum ut frigidum fuerit, propterea quòd quæ miſcentur ſuas exuperantias uiciſsim corrumpunt, tunc neq; materia erit, neq; illorum contrariorum utrũq;, ſed inter medium, actu ſimpliciter erit. Porrò quo potentia magis calidum eſt quàm frigidũ, aut contrà: hoc duplo, aut triplo, aut alio id genus modo magis calidum potentia, quàm frigidum exiſtit. Alia itaq; miſta, ex contrarijs erunt, aut elementis: & elementa ex illis quodam modo potentia exiſtentibus, non tamen ſicut materia, ſed dicto modo. Atq; hoc quidem pacto miſtio, illo uerò materia id, quod gignitur, exiſtit. Præterea & ipſa contraria pati ſolent, quemadmodum antè præfinitum eſt. Etenim actu calidum, potentia frigidum eſt: &*

actu frigidum,potẽtia calidum. Quare niſi ad æqualitatẽ redacta ſint,in ſe mutuò tranſmutantur. Simili modo, & in cæteris contrarijs.Atq; primò quidem elementa ipſa ita tranſmutantur:deinde ex hiſce carnes,& oſſa,& eiuſmodi fiunt,cùm illa calido quidem in frigidum, & frigido in calidum tranſeunte,ad mediocritatem uenerint : hic enim neutrum eſt:mediocritas autem multiplex eſt, & nequaquam indiuiſibilis.Similiter humidũ,& ſiccum, & talia, carnem,oſſaq;, & cætera id genus mediocritate efficiunt.

Quoduis mixtum, quòd circa medium mundi ſit, ex congreſſu omnium elementorum gigni. CAP. VIII.

Hic probat Ariſt. corpus miſtum perfectum naturaliter exiſtens circa locũ terræ, componi ex quatuor elementis.

OMnia autem miſta corpora,quæ circa locum,qui medio uniuerſi tribuitur,collocata ſunt, ex ſimplicibus conſtant omnibus. Nam terra quidem ideo cunctis ineſt, quòd unumquodq; maximè, & ut plurimum, in proprio terræ loco exiſtit. Aqua uerò,quod compoſita finiri oporteat,& illa è ſimplicibus ſola,bellè terminari queat. Præterea quòd & terra ſine humiditate conſiſtere non poſſit,ſed humiditas id ſit,quod continendi uim,ac coërcendi habeat:nam ſi humiditas à terra prorſus eximatur, ea defluet profectò. Terra igitur,& aqua, has ob cauſas inſunt. Item aër, & ignis, quòd terræ, & aquæ contraria ſint. Nam aëri terra, & aqua igni contraria eſt:quantum ſubſtantiam ſubſtantiæ contrariam eſſe contingit. Cùm igitur generationes è contrarijs ſint,& contrariorum extremum alterum inſit, alterum quoq; ineſſe eſt neceſſe. Quare in omni compoſito, ſimplicia omnia inerunt. Sed & id cuiuſq; rei nutricatio comprobare uidetur : omnia enim eiſdem aluntur quibus conſtant:omnia ſiquidem pluribus aluntur. Nam quæcunq; uno ſolo ali maximè uidentur,ut plantæ aqua,pluribus alũtur:terra enim aquæ ammiſta

miſta eſt. Quam ob rem ipſi quoq; agricolæ miſcentes irrigare conantur. Cùm autem alimentum ad materiam pertineat, quod aut nutritionem ſuſcipit cum materia coniunctum forma ſit, atq; ſpecies, rationi conſentaneum fuerit, ex omnibus ſimplicibus corporibus quæ mutua generatione oriuntur, oleo ignem nutriri, quemadmodum & priores aiunt: quippe qui ſolus, ac maximè forma ſit, proptereà quòd ſuapte natura ad terminum fertur uniuerſi. In ſuum autem locum quodq; ferri, natum eſt: forma uerò ſpeciesq; omnium, in ipſis conſiſtit terminis. Quòd igitur corpora omnia ex ſimplicibus omnibus conſtent, dictum eſt.

Quòd expediat inquiſiuiſſe cauſas generatilium, atq; corruptilium, & de iis errores antiquorum.

Declarat hic Ariſto. cauſas tranſmutationis generabiliũ & corruptibiliũ, refertq; antiquorum ea de re opiniones.

CVm autẽ nonnulla generabilia, corruptibiliáq; ſint, & generatio in eo, qui circa mundi medium eſt, loco ſit de omni generatiõe ſimiliter, & quot, & quæ ſint eius principia dicendũ eſt: ſic enim facilius ſingularia contemplabimur, cùm de uniuerſalibus prius ſumpſerimus. Sunt igitur tot numero, & genere eadem, quæ in æternis, primisq;. Nam alterum ut materia, alterum ut forma exiſtit: oportet autem & tertium inſuper adeſſe. Nam duo haud quaquã ſatis ſunt ad generandũ, ſicuti nec in ipſis primis. Igitur quod eſſe, & non eſſe poteſt, generalibus cauſa ut materies exiſtit. Nam quædam neceſſariò ſunt, ceu æterna: quædam neceſſariò non ſunt. Quorum, illa quidem nõ eſſe, hæc uerò eſſe eſt impoßibile, eo quòd fieri non poßit ut neceſſarium aliter ſeſe habeat. Nonnulla & eſſe poſſunt, & non eſſe: de quorũ numero generabile exiſtit, atq; corruptibile, hoc enim interdum nõ eſt, interdũ eſt. Quare neceſſe eſt ut generatio, atq; corruptio circa id ſit, quod eſſe, & non eſſe poteſt. Quocirca & hoc, cauſa ut materias

ries generabilibus exiſtit. At forma ſpeciesq́;, ut cuius grá tia: hac autem eſt ſubſtantia cuiuſq; ratio. Oportet autem & tertium quoq; adeſſe, quod omnes quidem ſomniãt, nemo tamen dicit. Sed alij ſpecierum naturam cauſam eſſe ſufficientem ad generandum arbitrati ſun, quemadmodũ in Phædone Socrates. Nam ubi ille cæteros increpuit tanquam nihil locutos, eorum quæ ſunt quædam ſpecies eſſe, quædam quæ ſpecies participent, & eorum quodq; per ſpeciem eſſe dici, ſuſceptione uerò oriri & abiectione interire ſupponit. Quare ſi hæc uera ſunt, ſpecies cauſas eſſe generationis, & corruptionis neceſſariò, putat. Alij, ipſam materiã, nimirum à qua ſit motus. At neutri rectè dicũt: nã ſi ſpecies cauſæ ſunt, cur nõ ſemper gignunt continenter, ſed quandoq;, & quandoq; non, cùm ſemper tũ ſpecies, tũ quæ eas participant in ratione rerum ſint? Præterea in nonnullis aliam quãdam eſſe cauſam ſpectamus. Nã medicus in corpore ſanitatem efficit, & ſcientiã ſciens exiſtente & ipſa ſanitate, & ſcientia, & hiſce quæ eas participãt. Eodẽ modo & in cæteris, quæ facultate quadã fiũt. Quòd ſi qui materiã ipſam ob motũ generare dicãt, naturalius profectò dixerint, quàm qui ita dicũt. Etenim quod alterat, quodq́; trãsfiguratione facit, cauſæ ut quippiam oriatur rationẽ ſibi uẽdicat magis. Et in omnibus ex æquo tam hiſce, quæ natura cõſtant, quàm quæ ab arte proficiſcuntur, hoc agens dicere conſueuimus, quod mouẽdi uim obtinet. Verum enimuero & hi quoq; non rectè dicunt. Pati nanq; & moueri materiæ eſt: agere uerò & mouere, alterius potẽtiæ: palàm autem eſt cùm in ijs quæ arte, tum in ijs quæ natura fiunt: nam neq; aqua ex ſe animal facit, ſed natura: neq; lignum lecticam, ſed ars. Quare & iſti ob id, & quia potiorem omittunt cauſam, haud rectè dicunt

cunt:quidditatem enim,formamq́; exterminant. Præterea potentias,atq; uireis corporibus tribuunt: per quas admodum inſtrumentaliter generant,eam,quæ à ſpecie ſumitur,cauſam auferentes. Etenim quoniam,ut aiunt,calidum ſegregare,& frigidum congregare natum eſt, & cæterorum quodq; aliud agere,aliud pati, ex his, & per hæc gigni, & corrumpi cætera omnia dicunt. At ipſe quoq; ignis moueri,ac pati uidetur. Præterea perinde faciunt, ac ſi quis ſerræ, & inſtrumentorum cuiq; eorum quæ generantur cauſam tribuat. Nam cùm quis ſerra ſecat,diuidi quippiam, & cum corradit,læue fieri neceſſe eſt: & in cæteris ſimili modo. Quare ſi quàm maxime agit,mouetq́; ignis:quomodo tamen moueat non ultra contēplantur, nempe quod deterius quàm inſtrumēta. Sed & prius à nobis uniuerſaliter de cauſis dictū eſt, & nunc de materia,& forma pertractatum,atq; determinatum.

Quòd generationis & corruptionis ſeries ſit perpetua. Et quòd ad id confirmandum oſtendendum'ue non ſatis ſit adduxiſſe lationem primi circuli,ſed & alias ponere oporteat.Quòd tēpus generationis æquale ſit tēpori corruptionis:& quòd cōtinuas eſſe oporteat,ne deficiāt unquā. c. x.

Hic ſuā ſnī. ſententiā de cauſa generationis et corruptionis efficiente exponit.

PRæterea cùm demonſtratum ſit motum eum eſſe perpetuum,qui lationi accommodatur, his exiſtentibus, & generationem quoq; continenter eſſe neceſſe eſt. Latio nanq; continue generationem ideo faciet, quia admouet,& admouet id quod gignendi uim obtinet. Inſuper & priora eſſe dicta rectè lationem inquam mutationum primam eſſe,& non generationem,dilucidum eſt. Nam multò magis conſonum eſt rationi,id quod eſt ei quod non eſt,ut naſcatur cauſam eſſe,quàm id quod non eſt,ei quod eſt ut ſit. Sed quod lationem ſubit,eſt:quod uerò oritur, nō eſt.Idcirco & latio generatione prior eſt. Cùm autem

ſuppon

nis naturalis tempus, æquabile exiſtit. Sed plerunq; accidit, ut in minori corruptio fiat, ob mutuam inuicem conſpirationem. Si enim materies inæqualis ſit, nec omni ex parte eadem, generationes quoq; inæquales, & quaſdam celeriores, quaſdam tardiores eſſe neceſſe eſt. Vnde fit ut ob horum generationem, alia corrumpi accidat. Semper autem ſicuti dictum eſt generatio, & corruptio continentes erunt, nec unquã deficient, ob eam quam diximus cauſam. Idq; ratione optima euenit. Nam cùm in omnibus quod præſtabilius eſt, natura ſemper expetere dicatur: præſtabilius autem ſit eſſe, quàm non eſſe, & quot modis eſſe dicamus, alibi dictum ſit, hoc uerò in omnibus ineſſe impoßibile ſit, propterea quòd longè ab ipſo principio diſtent, reliquo modo deus ipſe uniuerſum compleuit, continua facta generatione. Nam ita maximè, ipſum eſſe continenter erit: propterea quòd illud, ſemper inquam generationem fieri, ad ſubſtantiam proximè accedit. Cuius rei, ut ſæpe diximus, cauſa, circularis latio eſt: ſola enim continens eſt. Quocirca & cætera alia, quæ in ſeſe ſecundum affectus, atque uireis tranſmutari ſolent, ceu corpora ſimplicia, circularem imitantur lationem: nam cùm ex aqua gignitur aër, & ex aëre ignis, & rurſum ex igni aër, & ex aëre aqua, in orbem ire generationem ideo dicimus, quia rurſum eodem redit, reciprocatur'que. Quare & recta horum latio, circularem imitata lationem continens exiſtit. Adhæc ex hiſce colliquet id, quod nonnulli addubitant, cur cùm corporum quodque ad ſuum feratur locum, in tempore infinito corpora diducta, ſeparataq; non fuerunt. Nam mutua in ſeſe migratio, huiuſce rei cauſa exiſtit. Si enim in ſuo quodq; loco manſiſſet, nec à uicino fuiſſet tranſmutatum

mutatum,iam iam ſeparata forent,atq; diſcreta. Tranſmu*tantur igitur ob lationem,quæ duplex eſt: & quia tranſmutationem ſubeunt,fieri non poteſt ut ex ipſis ullum aliquo in loco ſtato maneat.* Quòd *igitur generatio ſit, atq; corruptio, & quam ob cauſam, & quid generabile, & corruptibile,ex hiſce quæ diximus manifeſtum eſt.*

61 *Cùm autem ſit neceſſe quippiam eſſe mouens, ſi futurum eſt ut ſit motus,quemadmodum anteà dictum eſt in alijs, & ſi motus ſemper ſit,ſemper eſſe quippiam mouens: & ſi continuus,unum idemq; & immobile,& ab alteratione, generatione'ue immune:& ſi plures ſint motus circulares, plura quidem,ſed omnia hæc quodammodo ſub uno eſſe principio neceſſe ſit:& cùm tempus ſit continuum,motum eſſe continuum,ſiquidem fieri nequit ut ſit tempus ſine motu,tempus profectò continui cuiuſpiam numerus erit. Eius igitur,qui in gyrum fit,ſicuti in hiſce quæ initio diximus, præfinitum eſt.Sed utrum motus ideo ſit continuus, quia*
62 *id quod motum ſubit continuum ſit:an quia id, in quo fit motus,locus inquam,aut affectus?* Palàm *ſanè eſt,motum ideo continuum eſſe,quia id quod mouetur continuum eſt.*

Nam *quo pacto continuus eſt affectus, niſi quia res ea, cui accidit,continua eſt.* Si *uerò & quia id in quo, hoc ſoli loco competit, quippe qui magnitudinem quandam habeat:è magnitudinibus autem ſola circularis continua eſt,adeo ut ipſa ſibi ſemper continua ſit.* Corpus *igitur circulare quod ferri aſſolet,motum facit continuum: motus uerò,tempus.*

Quæſtiones quinq;.Et de reſurrectione opinio Platonis,atque Peripateticorum. CAP. XI.

Hic nonnullas dubitationes ſoluit Ariſtot.

63 CVm *autẽ in hiſce,quæ per ortum, alteratione'ue aut omnino tranſmutationem continenter mouẽtur, hoc*

poſt

poſt, hoc deinceps eſſe, ac oriri intentum ut non deficiant, uideamus utrum quippiā ſit quod erit neceſſariò, an nihil, ſed omnia non fore cōtingat, conſiderandum eſt. Palàm enim eſt, quòd nonnulla. Atque continuò fore, & eſſe futurum, hac de cauſa, diuerſa ſunt. Nam de quo uerum eſt dicere ipſum fore, de eo tandem hoc, ipſum inquam eſſe, uerum ſit oportet: de quo uerò nunc uerum eſt dicere, ipſum eſſe futurum, hoc non fore nihil uetat. Nam tametſi futurum eſt, ut quiſpiam ambulet, tamen fieri poteſt ut nō ambulet. Omnino autem cùm ex entibus nonnulla & eſſe, & non eſſe contingat, quod & ea quæ gigni ſolent ita ſeſe habebunt, & non neceſſariò erunt, apertum eſt. Vtrum igitur uniuerſa ſint eiuſmodi, an non, ſed aliqua ſimpliciter fore neceſſarium ſit? & ſicut in ipſo eſſe fit, ut quædam non poßint non eſſe, quædam poßint non eſſe, ſic & in ipſa quoque generatione? uerbi gratia, ſolſtitia fore neceſſe eſt, nec fieri poteſt ut non contingant. Si igitur prius fore neceſſe eſt, poſterius erit, ut ſi domus, fundamentum, ſi uerò fundamentum, lutum: nonne ergo ſi fundamentum factum eſt, domum quoque fore neceſſe eſt: an non adhuc, niſi & eam fore ſimpliciter neceſſe ſit? quod ſi hoc ſit facto fundamento, fore domum neceſſe eſt. Nam ſi prius ſeſe habet, ad poſterius. Qua de cauſa ſi hoc erit, antè fore illud, eſt neceſſe. Si itaque eſt neceſſe fore poſterius, prius quoque neceſſe eſt: & ſi prius, & poſterius. Verùm non ob illud, ſed quia neceſſariò futurum ſupponebatur. In quibus ergo poſterius eſſe neceſſe eſt, in hiſce recurrit, ſemper'que ſi prius eſt factum, poſterius fore neceſſe eſt.

Quod ſi deorſum uerſus, in infinitum abeant, haudquaquā ex poſterioribus hocce fore ſimpliciter, ſed ne ex ſuppoſitione quidē erit neceſſe: nam ſemper aliud antè ne-

ceſſariò erit:quocirca & illud fore neceſſariũ erit. Quare ſi infiniti non ſit principium,nec primum quicquã erit, ob quod fore erit neceſſarium. At uerò nec in hiſce quidem quæ finem habent,atque terminum,hoc uerè dici continget,ſimpliciter inquam fore quippiã, ceu domum, cùm factum fuerit fundamẽtum. Nam cùm fuerit factum, niſi ſemper eam fieri ſit neceſſe, ſemper id eſſe quod poteſt nõ eſſe,eueniet. At in generatione ſemper ſit eſt neceſſe, ſi ipſius generatio neceſſariò ſit: nam neceſſariò & ſemper ſimul ſunt:quod enim eſſe eſt neceſſe, non poteſt non eſſe.

Quare ſi quid neceſſariò eſt,ſempiternum eſt:& ſi ſempiternum eſt,neceſſariò eſt. Si itaque huiuſce generatio neceſſariò eſt,ſempiterna eſt:& ſi ſempiterna, neceſſariò.

Si igitur generatio cuiuſpiam neceſſariò ſimpliciter ſit, in orbem eat,eodemq́; reuertatur neceſſe eſt.Nam generatione,aut terminum habere,aut non habere,neceſſe eſt.Et ſi non habeat,aut in rectum,aut in circulum.Horum autẽ, ſi ſempiterna ſit, in rectum minimè poſſibile eſt, quia nequaquam ſit principium, neq; deorſum, ut in futuris accipimus,neq; ſurſum,ut in hiſce quæ iam facta ſunt. At eſſe principium,ſi finita non ſit,atq; eam ſempiternam eſſe,neceſſe eſt. Quocirca circularis ſit,eſt neceſſe. Igitur regreſſum fieri neceſſe erit. Vt ſi hoc neceſſariò ſit, ergo & prius:at uerò ſi hoc,& poſterius fore erit neceſſe: atq; hoc ſemper continuè: nihil enim refert per duo, an plura hoc dicamus. Igitur neceſſariò ſimpliciter circulari motui,atque generationi competit. Et ſi in orbem fiat generatio,fore quodque, eſſe factum neceſſe eſt:& ſi neceſſe
69 ſit, horum generatio circularis erit. Hæc itaque non ſine ratione accidunt poſteaquam motus ille circularis, atque cœleſtis perpetuus eſt;nam hæc neceſſariò fiunt, & erunt

quæ

quæcunq; huiuſce motiones ſunt, & quæcunque propter hunc fiunt motum. Nam ſi id, quod in orbem mouetur, aliqua ſemper moueat, eorum quoque motum circularem eſſe 300 *neceſſe eſt, ut ſi ſupera latio orbita ſit, ſol orbito mouetur.*

Quoniam autem hoc pacto mouetur, hac ſanè de cauſa anni tempora in circulum fiunt redeuntq;. Quæ cùm ita fiant, omnia profectò quæ ſub ipſis ſunt haud ſecus fiēt. Curnam igitur quædam ita fieri uidentur, nempe circula- 70 *tim oriri, ut pluuia & aër (nam ſi nubes erit, pluat etiam oportet, & ſi pluet, nubem quoq; fore conuenit) homines uerò, & animalia in ſeſe nō redeunt, remeātq; ita, ut idem rurſum oriatur? non enim ſi pater ſit, te fore, ſed illum, ſi tu ſis, neceſſe eſt: hæc autem generatio in rectum proficiſci uidetur. Rurſum autem hoc cōſiderationis inittium ſumatur, ſimili'ne modo uniuerſa redeant, an nō, ſed quædā numero, quædam ſpecie ſolùm? Quorum igitur ſubſtantia motum ſubiens incorruptibilis eſt, ea omnia, ut patet, etiam numero eadem redire ſolent: nam motus id comitari ſolet, quod motu cietur. Quorū uerò non, ſed corruptibilis, ſpecie, non item numero, reuerti neceſſe eſt. Quocirca cùm ex aëre aqua fit, & ex aqua aër ſpecie idem, nō numero, redit. Quod ſi & eadem numero aliqua redeant, non tamen ea quorum ſubſtantia ortum ſubit, eiuſcemodi exiſtens, quæ non eſſe poßit.*

LIBRORVM DE GENERATIONE ET CORRVPTIONE FINIS.